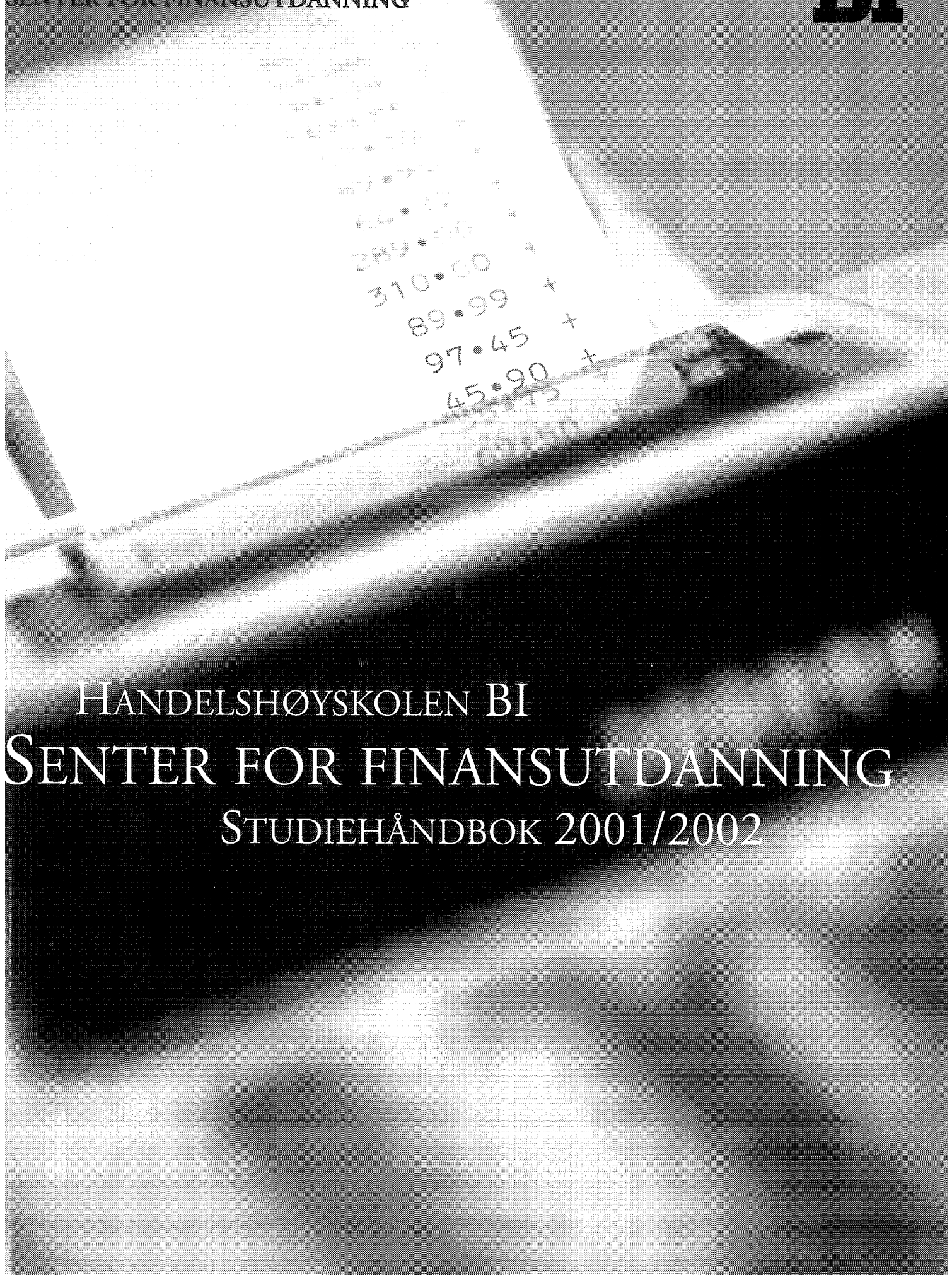

LIVSLANG LÆRING VED HANDELSHØYSKOLEN BI
SENTER FOR FINANSUTDANNING

BI

64.37
289.96
310.60
89.99 +
97.45 +
45.90 +

HANDELSHØYSKOLEN BI
SENTER FOR FINANSUTDANNING
STUDIEHÅNDBOK 2001/2002

Studiehåndbok 2001/2002

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

Utgitt av Senter for finansutdanning, Sandvika 2001
Redaktør: Anne Storås Modig
Redaksjonen avsluttet: Juli 2001
Design/layout: Kari Hardhaug, Jorunn Halvorsen
Trykket hos Aktiv Trykk

Innledning

Innhold

Innledning

Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	6
---	---

Studier ved Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning

Studiemodell	8
Studieform	9
Studiemodellens grunntrekk	9
Studiemodell 2001/2002	10
Trinn I Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	11
Trinn II Bankkandidat BI	11
Trinn III Diplomøkonom BI i bank og finans	11
Enkeltkurs	12

Kursbeskrivelser

Kursoversikt høsten 2001 og våren 2002	14
--	----

<i>Økonomisk-administrative kurs</i>	15
Bedriftsøkonomisk analyse	16
Finans m/budsjettering	19
Makroøkonomi	20
Markedsføringsledelse	22
Organisasjonspsykologi og ledelse	24
Regnskapsanalyse	26
Statistikk og dataanalyse	28
<i>Spesialemer</i>	31
Bank og samfunn	32
Bedriftsanalyse I	35
Bedriftsanalyse II	37
Forsikring I	39
Plasseringsrådgivning	41
Privatøkonomi med jus del I	43
Privatøkonomi med jus del II	45
Privatøkonomi med jus del III	47
Prosjektledelse	49
Skatterett	51
Strategi og styring i bank I	53
Strategi og styring i bank II	54
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	56

Studiehåndbok

<i>Studiekurs</i>	59
Kreditt- og depotjus	60
Markedsstrategisk ledelse	62
<i>Diplomprogram Credit Management</i>	65
Informasjonsledelse og Credit Managemenet	66
Risikostyring og kreditt	68
Kredittjus	70
Økonomi og psykologi	72
<i>Spesialkurs</i>	75
Forkurs i finans	76
Globale penger	77
How to Survive in Banking	79
Innpassing av utdanning i Senter for finansutdannings studiemodell	80
Diplomoppgave - studiemodell 1988/89 og 1994/96	81
Oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning	82

Studieadministrativ informasjon

Administrasjonen ved Senter for finansutdanning	86
Faglig personale	87
Øvrige faglige medarbeidere	88
Vedtekter og mandat for Handelshøyskolen BIs råd for bankstudier	89
Studietilbud	90
Navneendring/Adresseendring	90
Apollon - fagveiledningstjeneste på Internett	90
Bibliotek tjenester	90
Samarbeid ved løsning av innsendingsoppgaver	90
Kostnader og gebyrer	90
Vitnemål	90
Eksamensplan for Senter for finansutdanning studieåret 2001/2002	91
Viktige opplysninger om eksamen	93
Tre masterutdanninger ved Handelshøyskolen BI	100

Reglementer

Studiereglement for Handelshøyskolen BI	102
Innhold	102
Kapittel I Generelle regler	103
§ 1 Hvem reglementet gjelder for	103
§ 2 Studentenes undersøkelses- og opplysningsplikt	103
§ 3 Opptak	103
§ 4 Studieavgift	103
§ 5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon	104
§ 6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)	104
§ 7 Disiplinærbestemmelser	104
§ 8 Vitnemål	104

Innledning

Kapittel II Eksamen	105
§ 9 Definisjoner	105
§ 10 Eksamensformer	105
§ 11 Pensum	105
§ 12 Fritak for eksamen	105
§ 13 Adgang til å gå opp til eksamen	105
§ 14 Eksamensdeltagelse og eksamensfremmøte	106
§ 15 Eksamensavgift	106
§ 16 Forlenget tid til eksamen	106
§ 17 Fusk	106
§ 18 Kontinuasjoneksamen	106
§ 19 Sensur	106
§ 20 Klage over sensurvedtak	107
§ 21 Karakterer og vitnemål	107
§ 22 Særlige regler for flervalgseksamen	108
§ 23 Ordensbestemmelser ved eksamen	108
Kapittel III Andre bestemmelser	109
§ 24 Endringer	109
§ 25 Forbehold	109
§ 26 Ikrafttredelse	109
Kapittel IV Særskilte regler	110
§ 29 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	110
§ 29.1 Opptakskrav	110
§ 29.2 Normert studietid	110
§ 29.3 Frister for utmelding underveis	110
§ 29.4 Eksamensavgift	110
§ 29.5 Innsendingsoppgaver	110
§ 29.6 Regler som omfatter studenter på spesialemner og studiekurs	111
§ 29.7 Beregning av hovedkarakter etter studiemodell av 1988/89	111
Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener	112

Studiehåndbok

Innledning

Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning ønsker å være en ledende leverandør av kompetanse til finansnæringen og er løpende opptatt av å fornye og utvide studietilbudet i takt med nasjonal og internasjonal utvikling.

Utviklingen i finansmarkedet med fusjoner, allianser og oppkjøp gjør at det stilles krav om et mer helhetlig studietilbud innen bank, forsikring og finans. Dette er bakgrunnen for at BI fusjonerer med Forsikringsakademiet fra 1. januar 2002. I løpet av kommende studieåret blir det arbeidet for å utvikle et mer komplett studietilbud innen dette feltet.

Mulighetene for nettbasert kommunikasjon gir nye pedagogiske og faglige utfordringer. Vi ønsker i stadig større grad å nå studenten med et tilbud gjennom Apollon, som er BIs nettbaserte kommunikasjonsplattform. Det vil gjøre studiesituasjonen mer fleksibel. Bruk av informasjon fra nettet vil også kunne bidra i den faglige utviklingen av kursporteføljen.

Som ledd i en gjennomgang av alle diplomstudier ved BI vil det også bli gjennomført endringer i studiemodellen for bank og finans. Endringene vil bli vedtatt i BIs organer høsten 2001 og vil gradvis bli implementert fra og med 2002.

Foran et nytt studieår vil du som student stå overfor nye utfordringer som gir deg mulighet for faglig vekst og personlig utvikling. Studier kombinert med praktisk erfaring, gir deg kunnskap og ferdigheter og dermed en kjernekompetanse som gjør "din" organisasjon konkurransedyktig. Ved å bygge opp din kompetanse, er du en strategisk ressurs som er helt nødvendig i et finansmarked hvor landegrensene er åpne, og det globale marked en realitet.

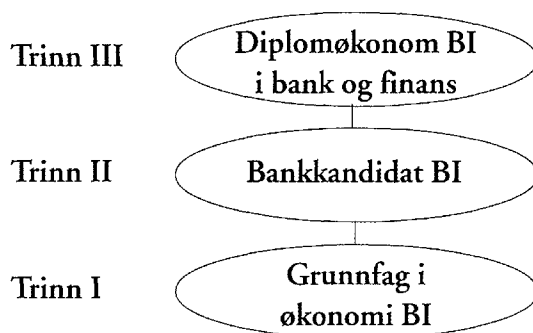
Lykke til med studiene ved BI Senter for finansutdanning!

Eldrid Aashaug Stranden
Eldrid Aashaug Stranden
Faglig leder for bank- og finansstudier

Studier ved Handelshøyskolen BI

Senter for finansutdanning

Studiemodell

Figur 1: Studiemodellen

Offentlig godkjenning av studiet

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har tildelt Handelshøyskolen BI eksamensrett etter privathøyskoleloven for Senter for finansutdannings studiemodell. Godkjenningen gjelder den treårige modellen (seks år på deltid) som er vist i figuren ovenfor.

Hvert trinn i studiemodellen tilsvarer ett års heltidsstudium, normert til 20 vekttall. Dersom studenten ønsker å benytte studiet eller deler av dette i en universitets- eller statlig høyskolegrad, avgjøres spørsmålet om uttelling av vekttall av den institusjon som studenten søker opptak til.

Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI

Grunnfaget består av 15 vekttall økonomisk-administrative kurs og 5 vekttall Privatøkonomi med jus del I. Grunnfag i økonomi BI danner den nødvendige plattform av basiskunnskap for kursene i studiemodellens trinn II og III.

Bankkandidat BI

Tittelen Bankkandidat BI oppnås ved å kombinere grunnfaget med spesialemer tilsvarende 20 vekttall. Krav til kurssammensetning fremgår i beskrivelsen av studievei I Bedriftsmarked, studievei II Personmarked og studievei III Generell som du finner på de neste sidene.

Diplomøkonom BI i bank og finans

For å oppnå tittelen Diplomøkonom BI i bank og finans må en i tillegg til bankkandidatstudiet ta 20 vekttall i trinn III. Her inngår 10 vekttall i strategi og styring i bank, samt 10 vekttall til valg, jf. beskrivelse av valgmuligheter side 11 og 12.

Studieform

Deltidsstudier og fjernundervisning

Alle studietilbud ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning er tilrettelagt som deltidsstudier med fjernundervisning. I et deltidsstudium tilsvarer arbeidsbelastningen pr. semester halvparten av et heltidsstudium.

Under studiene er det en fordel å ha bankerfaring. Ved besvarelsen av enkelte innsendingsoppgaver kreves at studenten har en kontaktbank som kan gi nødvendig informasjon.

Det enkelte kurs er inndelt i flere studieenheter. Til hver studieenhet skal det leses en viss mengde litteratur og innsendingsoppgaver skal besvares. Studieformen legger opp til et nært samarbeid mellom student og den enkelte lærer, som gir faglig veiledning, kommentarer og karakterer på studentens besvarelser. Det er utarbeidet en egen studieveiledning for de fleste kurs, og denne gir studenten gode råd i arbeidet med oppgaver og litteratur.

På alle kurs, med unntak av How to Survive in Banking, er det også tilbud om studiesamlinger. Se kursbeskrivelsen til det enkelte kurs.

Studiemodellens grunntrekk

Studiemodellen er bygd rundt studieveier knyttet til ulike funksjoner innen bank og finans:

- bedriftsmarked
- personmarked
- generell

Hovedstrukturen, samt trinn I i studiemodellen er felles for alle tre studieveier.

Studiemodell 2001/2002

Studier ved Handelshøyskolen BI Sentral for finansutdanning	Trinn III	Strategi og styring i bank I 5 vt	Strategi og styring i bank II 5 vt	Valgfri del 10 vt
	Trinn II	Bank og samfunn 5 vt	Studievei I Bedriftsmarked, studievei II Personmarked eller studievei III Generell 15 vt	
	Trinn I	Økonomisk-administrative kurs 15 vt		Privatøkonomi med jus del I 5 vt

Økonomisk-administrative kurs består av følgende kursportefølje:

SFU0601	Bedriftsøkonomisk analyse	4 vekttall
SFU0605	Regnskapsanalyse	1 vekttall
SFU0607	Finans m/budsjettering	2 vekttall
SFU0621	Statistikk og dataanalyse	2 vekttall
SFU0623	Makroøkonomi	2 vekttall
SFU0631	Markedsføringsledelse	2 vekttall
SFU0634	Organisasjonspsykologi og ledelse	2 vekttall

Studievei I, II og III (15 vekttall) i trinn II består av følgende kursportefølje:

Studievei I Bedriftsmarked

SFU0581	Bedriftsanalyse I	5 vekttall
SFU0583	Bedriftsanalyse II	10 vekttall

Studievei II Personmarked

SFU0592	Privatøkonomi med jus del II	5 vekttall
SFU0594	Privatøkonomi med jus del III	5 vekttall
SFU0560	Forsikring I	5 vekttall

Studievei III Generell

SFU0592	Privatøkonomi med jus del II	5 vekttall <i>eller</i> SFU1410 Plasseringsrådgivning
SFU0581	Bedriftsanalyse I	5 vekttall
SFU0560	Forsikring I	5 vekttall

Studiemodellen vil bli endret vår 2002. Det vil bli laget overgangsordning mellom nåværende og ny studiemodell for de studenter der dette er nødvendig.

Trinn I

Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI

For å oppnå graden Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI må trinn I i studiemodellen være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
---------	---	-------------

Trinn I i studiemodellen er felles for de tre studieveiene og består av 15 vekttall økonomisk-administrative kurs og Privatøkonomi med jus del I.

Trinn II

Bankkandidat BI

For å oppnå tittelen Bankkandidat BI må følgende være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
Trinn II	Bankkandidat BI	20 vekttall

Trinn II i studiemodellen består av spesialemnet Bank og samfunn i kombinasjon med valg av to eller tre kurs, avhengig av studievei.

Trinn III

Diplomøkonom BI i bank og finans

For å oppnå tittelen Diplomøkonom BI i bank og finans må følgende være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
Trinn II	Bankkandidat BI	20 vekttall
Trinn III	Diplomøkonom BI i bank og finans	20 vekttall

Trinn III i studiemodellen er felles for de tre studieveiene og består av 10 vekttall strategi og styring i bank i kombinasjon med valgfrie kurs (10 vekttall).

I valgfri del tilbys følgende alternativer:

- 10 vekttall blant følgende kurs som ikke allerede inngår i studiemodellen:

Bedriftsanalyse II	10 vekttall
Credit Management	10 vekttall
Forsikring I	5 vekttall*
Kreditt- og depotjus	6 vekttall
Markedsstrategisk ledelse	6 vekttall
Privatøkonomi med jus del III	5 vekttall
Prosjektledelse	6 vekttall
Skatterett	5 vekttall
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	5 vekttall

* Gjelder som en overgangsordning for studenter som har startet på trinn II i studiemodellen før høsten 98.

forts. neste side

- Intercultural communication in English (4 vekttall) som tilbys gjennom BI Høyskolene og ett av de ovennevnte kurs på 6 vekttall.
- Ett semester fra internasjonalt universitet, godkjent av BI.
- En av BIs tredje års spesialiseringer, 10 vekttall (jf. diplomøkonomstudiet i økonomisk-administrative kurs) etter godkjenning.
- Studenten kan også søke om å få innpasset relevante fordypningskurs fra andre studieretninger ved Handelshøyskolen BI eller fra andre høyskoler og universiteter.

Enkeltkurs

Mulighet for å ta enkeltkurs i studiemodellen

Mange bankansatte ønsker å spesialisere seg innen bestemte fagområder som er særlig aktuelle i forhold til eget arbeidsområde. Studiemodellen er fleksibel og kan tilpasses konkrete opplæringsbehov. Med forbehold om nødvendige forkunnskaper kan søkere tas opp direkte på det aktuelle kurset.

BI Senter for finansutdanning har kurstilbud også for søkere uten generell studiekompetanse. Kursene gir i slike tilfeller ikke uttelling i en grad/tittelgivende utdanning.

Kursbeskrivelser

Kursoversikt høsten 2001 og våren 2002

Kursnavn	Kurskode	Tilbys
<i>Økonomisk-administrative kurs</i>		
Bedriftsøkonomisk analyse	SFU0601	høst og vår
Finans m/budsjettering	SFU0607	høst og vår
Makroøkonomi	SFU0623	høst og vår
Markedsføringsledelse	SFU0631	høst og vår
Organisasjonspsykologi og ledelse	SFU0634	høst og vår
Regnskapsanalyse	SFU0605	høst og vår
Statistikk og dataanalyse	SFU0621	høst og vår
<i>Spesialemer</i>		
Bank og samfunn	SFU0511	høst og vår
Bedriftsanalyse I	SFU0581	høst og vår
Bedriftsanalyse II	SFU0583	vår
Forsikring I	SFU0560	høst og vår
Plasseringsrådgivning	SFU1410	høst og vår
Privatøkonomi med jus del I	SFU0590	høst og vår
Privatøkonomi med jus del II	SFU0592	høst og vår
Privatøkonomi med jus del III	SFU0594	vår
Prosjektledelse	SFU0586	høst
Skatterett	SFU1425	høst og vår
Strategi og styring i bank I *	SFU0574	vår
Strategi og styring i bank II *	SFU0575	høst
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	SFU0584	høst
<i>Studiekurs</i>		
Kreditt- og depotjus	SFU3302	vår
Markedsstrategisk ledelse	SFU3303	høst
<i>Spesialkurs</i>		
Forkurs i finans	SFU0699	høst og vår
Globale penger	SFU1430	høst og vår
How to Survive in Banking	SFU1460	høst og vår
Det tas forbehold om tilstrekkelig antall deltakere på kursene.		

* F.o.m. vår 2002 vil kursene bli endret. Nærmere informasjon vil bli gitt senere.

Økonomisk-administrative kurs

De økonomisk-administrative kursene gir nødvendig basiskunnskap til videre studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning og er obligatoriske frem til en bankkandidat- og diplomøkonomtittel. Kursene er i hovedsak identiske med tilbudene som gis gjennom BI Høyskolene, med unntak av kursene SFU0605 Regnskapsanalyse og SFU0607 Finans m/budsjettering.

Kursene inngår i Grunnfag i økonomi BI, se studiemodellen.

Kurskode SFU0601 (BØK 9700)

Bedriftsøkonomisk analyse

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig: Aage Sending
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 4

Mål

Studentene skal få innsikt i grunnleggende bedriftsøkonomiske teorier, metoder og økonomiske modellbegreper. De skal beherske de sentrale temaer knyttet til økonomisk rapportering rettet mot bedriftsinterne såvel som bedriftseksterne informasjonsmottakere. Sentralt står også anvendelsen av slike data i beslutningssammenheng. Mål for delkursene og emneoversikt er angitt under beskrivelsen av de enkelte delkurs nedenfor.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår tre innsendingsoppgaver, samt én telefonveiledning. Det tilbys intensivundervisning på studiesamlinger i starten av semesteret og før eksamen. Det benyttes studieguide som supplement til pensumlitteraturen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett.

DELKURS 1: Forkurs i regnskap

Mål

Studentene skal først og fremst lære grunnleggende bokføring og de enkleste prinsippene for regnskapsavslutning. Kurset skal også gi studentene innføring i grunnleggende begreper og teknikker som danner grunnlaget for videregående studier i fagområdet regnskap.

Obligatorisk litteratur

Sending, Aa. 1998. *Forkurs i regnskap*. 2. utg. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.

Emneoversikt

Kurset behandler først og fremst registrering av de vanligste regnskapsmessige transaksjoner. Det gis innsikt i grunnleggende registreringsprinsipper, registreringsrutiner og kontoplan. Man går også gjennom de vanligste periodiseringene og enkel regnskapsavslutning.

DELKURS 2: Årsregnskap og regnskapsanalyse

Mål

Kurset skal gi en innføring i ulike årsregnskapsmodeller og oppøve evnen til å se de ulike modeller i sammenheng. Det er et hovedmål å gi en innføring i praktisk norsk regnskapsvesen gjennom kjennskap til sentrale regnskapsstandarder og de krav lovverket stiller til årsoppgjøret. Målet er i tillegg at man skal kunne belyse økonomiske forhold i et avsluttet regnskap. I denne sammenheng står bruk av forholdstall (nøkkeltall) sentralt.

Obligatorisk litteratur

Tellefsen, J. T. og J. C. Langli. 2001. *Årsregnskapet*. 7. utg. Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 8, 9, 10, 11 (unntatt 11.4 og 11.9.3), 12 (unntatt 12.5.5 og 12.6.5), 13 (unntatt 13.3.2.1, 13.5 og 13.6), 14 (unntatt 14.5.5 og 14.6), 15-15.6, 20 (unntatt 20.9) og 21. Angivelsen av kapitler er foreløpig, og vil eventuelt bli revidert når den nye utgaven av boken foreligger. Eventuelle endringer vil også bli lagt ut på kursansvarliges hjemmeside for faget (<http://on.to/aage>)

Anbefalt litteratur

Sending, Aa. 1998. *Arbeidshefte i årsregnskap og regnskapsanalyse*. 2. utg. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.

Emneoversikt

- Årsregnskapets målgrupper og regnskapet som informasjonskilde
- Alternative regnskapsmodeller og ulike verdivurderingsprinsipper
- Verdivurdering og periodisering av anleggsmidler
- Omløpsmidler og tilhørende periodiseringer
- Gjeldspostene og tilhørende periodiseringer
- Egenkapital og disponering av årsresultat
- Grunnleggende om utsatt skatt/skattekostnad
- Regnskapsanalysens formål og innhold
- Nøkkeltallsanalyse

DELKURS 3: Innføring i bedriftsøkonomi

Mål

Målet er å gjøre studentene kjent med grunnleggende bedriftsøkonomiske teorier, metoder og økonomiske modellbegreper for økonomisk styring av bedrifter. Man skal forstå innholdet i aktuelle begreper og teorier, og gis innsikt i hvordan økonomistyringsdata kan benyttes til kontroll og beslutninger, og kunne utnytte dette i praksis.

Obligatorisk litteratur

Sending, Aa. 1999. *Innføring i bedriftsøkonomi*. 2. utg. Bergen : Fagbokforlaget. Kap. 1-10.

Anbefalt Litteratur

Sending, Aa. 2000. *Arbeidshefte til Innføring i bedriftsøkonomi*. 2. utg. Bergen : Fagbokforlaget.

Sending, Aa. 1999. *Case og eksamensoppgaver bedriftsøkonomisk analyse: Med løsningsforslag*. 2 utg. Bergen: Fagbokforlaget. Hftet dekker alle delkursene.

Emneoversikt

- Kostnads- og inntektsteori. Markedsformer og markedstilpasning. Prissetting.
- Driftsregnskapets formål og oppgaver.
- Kalkulasjon etter selvkostmetoden og bidragsmetoden.
- Introduksjon til ulike driftsregnskapsmodeller som normalkalkulasjon og standardkost, med hovedvekt på normalkalkulasjon.
- Forståelse for grunnleggende avviksanalyse.
- Økonomiske analyser og beslutninger på kort sikt (beslutningsrelevante kostnader og KRV-analyser).

Dataverktøy

Det er ingen krav om bruk av dataverktøy i kurset. Imidlertid vil erfaring med bruken av dataverktøy være verdifullt, og det vil lette arbeidet med å holde styr på dataene i caset. Regneark er godt egnet til bruk i forbindelse med internregnskap og regnskapsanalyse. I årsregnskap kan man kan benytte ulike regnskapsprogram. Eventuell tilleggsundervisning med bruk av regnskapsprogram bestemmes av den enkelte høyskole.

Eksamen

Bedriftsøkonomisk analyse avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen basert på pensumlitteraturen og et case som er bearbeidet på forhånd. Caset, som skal løses før eksamen, legges ut på Internett 1. november 2001 for høstsemesteret og 18. april 2002 for vårsemesteret (se adressen nedenfor). I forbindelse med caset kan det deles ut artikler og annet tilleggs materiale som derved blir en del av pensum. Caset kan omfatte materiale fra alle delkursene, og studentene kan med fordel benytte dataverktøy ved løsningen. Casebesvarelsen skal ikke innleveres for sensur, men bringes med til eksamen sammen med selve caset. Eksamen kan bestå av praktiske og teoretiske spørsmål fra pensum, herunder fra supplerende materiale utdelt sammen med caset, men særlig spørsmål relatert til problemstillinger tatt opp i case/caseløsning. Oppgavene spør i liten grad etter en ren gjengivelse fra caseløsningen, men består i å anvende den kunnskap som skal være ervervet gjennom arbeidet med caset. Karakteren fastsettes kun på grunnlag av den skriftlige eksamen. Kursansvarliges hjemmeside ligger på adressen <http://www.zyworld.com/aage/> eller <http://on.to/aage>.

Eksamenskode

SFU06013 Bedriftsøkonomisk analyse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0601, 4 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen avholdes hvert semester.

Kurskode SFU0607

Finans m/budsjettering

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 2

Mål

Målet med kurset er å gi en innføring i budsjettering, samt praktiske sider ved foretakets investerings- og finansieringsbeslutninger. Studenten vil lære å anvende ulike modeller og metoder innen budsjettering og finans.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Bøhren, Øyvind og Per Ivar Gjørum. 1999. *Prosjektanalyse*. 2. utg. Oslo: Skarvet forlag.
Hoff, Kjell Gunnar. 1999. *Budsjettering: taktisk økonomistyring*. 2. utg. Tano Aschehoug.
Svae, Per Hjalmar. 2001. *Finans m/budsjettering: Studieveiledning*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Renteregning - nåverdi - internrentemetode
- Prosjektbudsjettering - egen- og totalkapitalmetode
- Lønnsomhetsvurdering av prosjekter under sikkerhet og usikkerhet
- Finansiering og effektiv rente på lån
- Budsjettering og økonomisk styring - ulike budsjetter

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av to studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys én studiesamling à to dager.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU06073 Finans m/budsjettering - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset
SFU0607 Finans m/budsjettering, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Programmerbar kalkulator og rentetabell er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0623

Makroøkonomi

Studium:	Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig:	Bjarne Ytterhus
Institutt:	Samfunnsøkonomi
Semester:	Deltid: Høst/Vår
Vekttall:	2

Mål

Kurset er et innføringskurs i makroøkonomi og skal med basis i sosialøkonomisk tankegang, begrepsapparat og teori gi:

Grunnlag for lesning og tolkning av samfunnsøkonomiske problemstillinger i fagpresse og media

Skape forståelse for hvordan samspillet mellom den offentlige og den private sektor i økonomien frembringer det resultatet vi daglig observerer

Redegjøre for markedsmekanismene (etterspørsel, tilbud), nasjonalregnskap, inntektsteori og sammenhenger mellom real- og pengemarkedene samt valutamarkedene

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Ytterhus, B. E. 2001. *Samfunnsstyring og økonomisk politikk*. 7. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Grønn, E. 1998. *Samfunnsøkonomiske emner*. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Anbefalt litteratur

St. meld. nr. 1. Nasjonalbudsjettet. Siste utg. Oslo: Finans- og tolldepartementet.

Synnestvedt, T. og B.E. Ytterhus. 1999. *Oppgaver med løsningsforslag i makroøkonomi*. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Emneoversikt

1. Oversikt over økonomifaget
 - mikro og makroøkonomi
 - marked, tilbud, etterspørsel, likevekt
2. Elementær makroøkonomi
 - nasjonalregnskapsbegreper
 - økonomisk vekst og bærekraftig utvikling
 - Keynes' enkle multiplikatormodell
 - eksport og import
3. Penge- og finanspolitiske begreper
 - om pengemarkedet
 - ISLM-modellen i en lukket økonomi
 - det offentliges budsjettbalanse
 - finans og pengepolitikk i praksis

4. Stabiliseringspolitikk i en åpen økonomi
 - valutamarkedet
 - finans- og pengepolitikk ved fast/flytende valutakurs
5. Utdyping av de enkle makromodellene
 - inflasjon, Phillipskurven
 - AD/AS-modellen

Dataverktøy

Bruk av dataverktøy er ikke obligatorisk i kurset. Dataverktøy kan imidlertid brukes til å eksemplifisere og visualisere en rekke av kursets sentrale problemstillinger. For de studenter som ønsker det, vil det ved eksamen bli anledning til å bruke dataverktøy. Det anbefales at man da disponerer egen PC.

Anbefalt programvare

Vidvei, T. og Ytterhus, B. E.: MAKRO versjon 2.00. Dataverktøy i makroøkonomi. Oslo: Bedriftsøkonomens Forlag 1992 eller senere utgave.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på studiesamlinger i starten av semesteret og før eksamen. Det benyttes studieguide som supplement til pensumlitteraturen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett.

Eksamen

Kurset avsluttes med en hjemmeksamen på 72 timer som løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter. Det er tillatt å bruke dataverktøy til å løse eksamensoppgavene der det er hensiktsmessig.

Eksamenskode

SFU06233 Makroøkonomi - hjemmeksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset
SFU0623, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen avholdes hvert semester.

Kurskode SFU0631

Markedsføringsledelse

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig: Runar Framnes
Institutt: Markedsføring
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 2

Mål

Studenten skal etter kurset ha styrket sine basiskunnskaper i markedsføring og oppnådd en bedre forståelse av markedsføringens virkemidler og funksjon. Studenten skal bli godt kjent med sentrale begreper, teorier og modeller knyttet til markedsføring. En sterkere markedsorientering og faglige kunnskaper skal gjøre studenten bedre i stand til å identifisere, analysere og løse enklere markedsføringsproblemer i praksis.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper. I og med at markedsføring er nært knyttet til praksis og til andre funksjoner i arbeidslivet, vil studenter med praktisk erfaring og med innsikt i andre bedriftsøkonomiske disipliner få større utbytte av kurset.

Obligatorisk litteratur

Framnes, R. og H. M. Thjømøe. 2001. *Markedsføringsledelse*. 6. utg. Oslo: Tano Aschehoug.
Framnes, R. og A. S. Johnsen. 2001. *Oppgavesamling med svar og løsningsmomenter til Markedsføringsledelse*. Sandvika: R. Framnes/A.S. Johnsen.

Emneoversikt

- Introduksjon til markedsføringsfagets utvikling
- Markedsføringsfunksjonenes plass i virksomheten
- Strategi og markedsplanlegging
- Markedsføringens omgivelser og arbeidsbetingelser
- Kjøpsatferd på forbruker- og bedriftsmarkedet
- Segmentering, markedsanalyse og prognoser
- Markedsføringens virkemidler
- Organisering og kontroll av markedsføringen

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på studiesamlinger i starten av semesteret og før eksamen. Det benyttes studieguide som supplement til pensumlitteraturen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett.

Kursbeskrivelser - Økonomisk-administrative kurs

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU06313 Markedsføringsledelse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset
SFU0631, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen avholdes hvert semester.

Kurskode SFU0634

Organisasjonspsykologi og ledelse

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)

Kursansvarlig: Øyvind Martinsen

Institutt: Kompetanseledelse

Semester: Deltid: Høst/Vår

Vekttall: 2

Mål

Dette kurset skal gi forståelse for individers adferd og holdninger, hvordan beslutninger fattes og hvordan samspillet mellom individer fungerer. Siktemålet er å gi studentene en nyansert måte å forstå de mest sentrale psykologiske prosesser i organisasjoner. Kurset vil også legge vekt på å gi en grunnleggende innføring i ledelse. Det legges vekt på å formidle en bred fortolkningsramme for lederens atferd og de effekter dette har på ulike forhold i organisasjoner.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Kaufmann, Geir og Astrid Kaufmann. 1998. *Psykologi i organisasjon og ledelse*. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

Martinsen, Øyvind, red. 2001. *Perspektiver på ledelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk. Boka inneholder følgende bidrag (de engelsk-språklige oversettes til norsk av forlaget):

Generelle problemstillinger

1. Definisjon av ledelse. B. M. Bass (fra Bass og Stogdills Handbook of Leadership, 1990)
2. Lederens jobb: myter og realiteter. H. Mintzberg (Harvard Business Review 1975)
3. Ledelse, personlighet og stil. P. G. Northouse (utgitt på Sage, 2000)
4. Kvinner og ledelse. K. E. Payne, H. E. Fuqua Jr, og J. P. Canegami (fra Journal of Leadership Studies, 1997)
5. Makt, politikk og innflytelse. R. P. Vecchio (Organizational Behavior, 1995)
6. Ledelse av kompetanseprosesser. Ø. Martinsen (BI) (deler av dette er tidligere publisert/ godkjent BI)
7. Beslutningstaking og strategisk kognisjon (arbeidstittel), B. Kuvås (BI).

Fokuserte teoretiske bidrag

8. Transformasjons og transaksjonsledelse. B. M. Bass (Organizational Dynamics, 1990)
9. Selvledelse. W. Haukedal (UiB).
10. Endringsledelse. G. Yukl (fra hans lærebok i ledelse, 4. utg. 2000)
11. Situasjonorienterte teorier om ledelse. G. Thompson (BI), (deler av dette er tidligere publisert/ godkjent i BI)

Emneoversikt

1. Organisasjonspsykologi, utdrag fra kapitler i Kaufmann & Kaufmann:
 - Psykologi på organisasjonsarenaen
 - Motivasjon
 - Emosjoner

- Personlighet
 - Persepsjon
 - Læring
 - Problemløsninger, beslutninger og kreativitet
 - Holdninger og jobbtilfredshet
2. Gruppesykologi
 3. Ledelse og samspill
 - Fra mellomledelse til toppledelse
 4. Nye emner om ledelse er under vurdering

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. Det benyttes studieguide som supplement til pensumlitteraturen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

Organisasjonpsykologi og ledelse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0634, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen avholdes hvert semester.

Kurskode SFU0605

Regnskapsanalyse

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig: Trond Eklund
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 1

Mål

Kurset gir en innføring i regnskapsanalyse og har som mål å gi en grunnleggende forståelse i bruk av ulike analyseformer for å kunne tolke den informasjon som gis i bedriftens årsregnskap. Kurset fokuserer på bruk av regnskapsanalyse som en sentral del av en kredittvurdering. Det vil bli lagt stor vekt på oppgaveløsning.

Forkunnskaper

Bedriftsøkonomisk analyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Eklund, Trond og Knut Knutsen. 1999. *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: Aktiv bruk av regnskapet*. 6 utg. Oslo: Universitetsforlaget. Kapitlene 1 - 7.

Eklund, Trond og Knut Knutsen. 1999. *Hjelper til Regnskapsanalyse med årsoppgjør*. 3 utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Eklund, Trond. 2001. *Regnskapsanalyse: Studieveiledning*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Regnskapsanalysens plass i en kredittvurdering
- Vurdering og korrigering av regnskapsdata
- Tradisjonell regnskapsanalyse
 - rentabilitet
 - likviditet
 - kapitalstruktur
- Resultatanalysen etter bidragsmetoden
- Finansieringsanalyse
- Kontantstrømanalyse

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fire studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver, hvorav én er obligatorisk. Det tilbys én studiesamling å to dager.

Kursbeskrivelser - Økonomisk-administrative kurs

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU 06051 Regnskapsanalyse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset
SFU0605, 1 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0621

Statistikk og dataanalyse

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig: Fred Wenstøp
Institutt: Samfunnsøkonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 2

Mål

Kursets mål er å lære studentene:

- Å innhente og behandle kvantitativ informasjon på en hensiktsmessig måte, blant annet ved hjelp av dataverktøy.
- Å forholde seg kognitivt til usikkerhet, slik at de bedre kan skille mellom tilfeldighet og systematikk ved hjelp av intuisjon.
- Prinsippene for statistisk inferens slik at de kan forstå og verdsette forsknings- og utredningsarbeid og kommunisere med eksperter.
- Å forstå utskrifter av vanlige tester med standard statistisk programvare
- Erfaring i selvstendig problemløsende arbeid.
- Øvelse i praktisk og hensiktsmessig analyse og tilrettelegging av data.
- Selvstendig kunnskapserving ved hjelp av standard statistisk analyse.

I tillegg gir statistikk-kurset nødvendige forutsetninger for andre økonomisk-administrative fag.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Wenstøp, Fred. 2001. *Statistikk og dataanalyse*. 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Anbefalt litteratur

Wenstøp, Fred. 2001. *Statistikk og dataanalyse: Arbeidshefte med bruk av programvare og løsning av case*. 7. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Aakre, Pål og Fred Wenstøp. *Eksamensoppgavesamling med løsningsforslag i MET8006: Statistikk og dataanalyse*. Siste utg. Sandvika: BI Forlag.

Emneoversikt

1. Oversikt, tilfeldig variasjon - Kapittel 1
2. Beskrivelse av en stikkprøve, ordningsobservatorer - Kapittel 2
3. Å generalisere fra en stikkprøve, konfidensintervall - Kapittel 3
4. Statistisk metode, meningsmåling, kontrollgrupper, måleskalaer - Kapittel 4
5. Sannsynlighetsregning, mengdelære - Kapittel 5
6. Kombinatorikk og sannsynlighetsfordelinger, binomial og hypergeometrisk - Kapittel 6
7. Hypoteseprøving og testers styrke - kapittel 7
8. Ikke-parametriske tester - kapittel 8
9. Normalfordelingen - kapittel 9
10. Inferens om ett og to gjennomsnitt, Studentfordelingen - Kapittel 10

- 11. Kategoriske variabler, kontingenstabeller - Kapittel 11
- 12. Korrelasjon - kapittel 12
- 13. Regresjon - kapittel 13
- 14. Variansanalyse - Kapittel 14
- 15. Valg av metode - Kapittel 15

Dataverktøy

Bruk av programvare i kurset letter tilegnelsen av stoffet, vil være tidsbesparende ved oppgaveløsninger og muliggjør profesjonell fremstilling av grafikk. I tillegg er det av stor verdi i seg selv at en økonom har erfaring i bruk av regneark. Vi anbefaler derfor at studentene benytter programvare, både under kurset og som forberedelse til eksamen. Studiestedet vil gi nærmere orientering.

Anbefalt programvare: Forskjellig programvare har ulike styrker og svakheter og en bruker bør kunne benytte flere typer. Vi anbefaler Excel, Statark og SPSS. Det kreves ikke at studentene skal bruke SPSS, men det kreves at studenten kan tolke SPSS-utskrifter i læreboken til eksamen. For SPSS-interesserte: Se for eksempel Foster, Jeremy J. 2001. Data analysis using SPSS for Windows versions 8 to 10: A beginners guide. 2nd ed. London: Sage.

Excel er et generelt regneark med kraftige statistiske funksjoner innebygget som kan benyttes til de fleste aktuelle beregninger i pensum.

SPSS er en kraftfull profesjonell statistikkpakke med funksjoner som også dekker videre kurs i statistikk. Den er tilgjengelig til meget redusert pris fra BI.

Statark er en Excel-implementert pedagogisk programpakke med tilrettelagte funksjoner som er knyttet til de enkelte kapitlene i pensum. Statark kan lastes ned fra Universitetsforlagets hjemmeside sammen med Excel og SPSS datafiler. Arbeidsheftet inneholder instruksjon om hvordan Statark og SPSS kan benyttes i oppgaveløsning.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på studiesamlinger i starten av semesteret og før eksamen. Det benyttes studieguide som supplement til pensumlitteraturen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers individuell flervalgseksamen. Som underlag for eksamen kreves det at studentene er godt forberedt i pensum, har jobbet seriøst med caset og forberedt seg godt på å tolke gitte SPSS-utskrifter. Caset utleveres to uker før eksamen.

Hele boken unntatt kapittel 16 er pensum til den individuelle flervalgseksamen, men det legges liten vekt på kapittel 5.

Eksamenskode

SFU06213 Statistikk og dataanalyse - flervalgseksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0621, 2 vektall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt til eksamen, dette innebærer også caseoppgave og egen caseløsning.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen avholdes hvert semester.

Spesialemner

Spesialemnene er sentrale i studiemodellen. Kursene kombinerer teori med gjennomgang av konkrete, bankspesifikke problemstillinger.

Under studiene er det en fordel å ha bankerfaring. Ved besvarelsen av enkelte innsendingsoppgaver kreves det at studenten har en kontaktbank som kan gi nødvendig informasjon.

Kurskode SFU0511

Bank og samfunn

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Sverre Knutsen, Terje Synnestvedt
Institutt: Samfunnsøkonomi
Semester: Deltid; Høst/Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset skal gi studenten perspektiv på næringsutvikling og kunnskap om samfunnsmessige forhold og sammenhenger som er sentrale for en medarbeider i finansnæringen. Målsettingen oppnås ved at studentene går gjennom to deler som er nærmere beskrevet nedenfor.

Forkunnskaper

Makroøkonomi eller tilsvarende.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver, tre enheter i 1. del og to enheter i 2. del. Det tilbys to studiesamlinger à fire dager.

Bank og samfunn - 1. del:

Mikro- og makroøkonomi/offentlig økonomi

Ansvarlig: Terje Synnestvedt
3 vekttall

Mål

Målet med kurset er å gi studenten innsikt i konsumenters og bedrifters tilpasning i ulike markedsmessige situasjoner, og vurdere konsumenters og bedrifters innvirkning på allokeringen av samfunnets ressurser, samt velferdsmessige konsekvenser av ulike markedsformer. Det tas sikte på å drøfte behovet for offentlige inngrep i en markedsøkonomi, redegjøre for konsekvensene av markedssvikt og gi innsikt i metoder til bruk i samfunnsplanlegging.

Kurset skal videre utdype studentens kunnskaper innen sentrale, samfunnsøkonomiske problemstillinger fra trinn I i studiemodellen, blant annet penge- og kredittmarkedenes innvirkning på realøkonomiske forhold, ulike anbefalinger om økonomisk politikk i en åpen økonomi og dessuten valutakurspolitikk.

Obligatorisk litteratur

Dedekam, Anders. 1999. *Makroøkonomi*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
Parkin, Michael. 2000. *Microeconomics*. 5th ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
Ringstad, Vidar. *Offentlig økonomi og økonomisk politikk*. Bind 3 i *Samfunnsøkonomi*. 4. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
Ringstad, Vidar. 1999. *Løsningsforslag til øvingsoppgaver til: Offentlig økonomi og økonomisk politikk*. 4. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
Synnestvedt, Terje. 2001. *Bank og samfunn 1. del: Studieveiledning og oppgaver*. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Emneoversikt

Emnene i denne delen av kurset er organisert i tre deler:

Mikroøkonomi

- Introduksjon til mikroøkonomisk analyse
- Etterspørre, tilbydere og markeder
- Teori om konsumenters og bedrifters tilpasning
- Teori om hvordan markedene fungerer
- Markedenes allokering av ressurser

Makroøkonomi

- IS-LM-modellen
- Mundell-Flemmingmodellen
- AD-AS-modellen
- Phillipskurven
- Makroøkonomisk politikk i åpne økonomier

Offentlig økonomi

- Den offentlige sektors rolle i en økonomi som den norske
- Frikonkurransemodellens optimalitetssegenskaper
- Markedsimperfeksjoner
- Skatteteori

Bank og samfunn - 2. del:

Bankenes rolle i samfunnet i et langtidsperspektiv

Ansvarlig: Sverre Knutsen
2 vekttall

Mål

Målet med kurset er å gi studenten kunnskap og innsikt om bank- og finansinstitusjonenes rolle i samfunnsøkonomien og utviklingen av finansmarkedene i historisk perspektiv.

Obligatorisk litteratur

Bergh, Trond, et. al. 1983. *Norge fra U-land til I-land: vekst og utviklingslinjer 1830 - 1980*. Oslo: Gyldendal. (Side 7-70, 106-235).

Knutsen, Sverre. 2001. *Bank og samfunn 2. del: Studieveiledning og oppgaver*. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Knutsen, Sverre, red. 2001. *Artikkelsamling*. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Emneoversikt

- Langtidslinjer i norsk økonomisk historie
- Fremveksten av moderne bank- og finansinstitusjoner 1850-1920
- Bank, bedrift og økonomisk utvikling
- Finansielle kriser

- Regulering og tilsyn:
 - Hovedlinjer og vendepunkter i norsk banklovgivning
 - Finanstilsyn gjennom hundre år
- Det regulerte marked. Bankene og norsk kredittpolitikk, 1950-85
- Internasjonalisering og omstilling i bank- og finansnæringen

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05113 Bank og samfunn - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0511, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ikke-programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0581

Bedriftsanalyse I

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Gunnar A. Dahl, Per Thoresen
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 5

Mål

Målet med kurset er å kombinere praktisk og teoretisk forståelse for de problemene som reiser seg i forbindelse med den økonomiske analysen av næringslivsengasjementer. Kurset gir en innføring i problemstillinger man i praksis står overfor ved behandling av næringslivsengasjementer. Bedriftens økonomiske stilling og utvikling er av vital betydning for banken, og det blir lagt stor vekt på en systematisk opplæring i praktiske vurderings- og analyseteknikker.

Forkunnskaper

Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Bøhren, Øyvind og Per Ivar Gjærum. 1999. *Prosjektanalyse*. 2. utg. Oslo: Skarvet forlag.
Eklund, Trond. og Knut Knutsen. 1999. *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet*. 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
Dahl, G. A. og P. Thoresen. 2001/2002. *Teori og metoder for verdivurdering: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Thoresen, P. 2001/2002. *Budsjettering og likviditetsstyring: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Thoresen, P. 2001/2002. *Investeringsanalyse: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Thoresen, P. 2001/2002. *Praktisk regnskapsanalyse: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Dahl, G. A. 2001/2002. *Credit Management i bank: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Dahl, G. A. 2001/2002. *Årsoppgjørets spesifikasjons- og vurderingsregler: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Dahl, G. A. 2001/2002. *Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Sentrale pensumartikler fra Praktisk Økonomi & finans. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

Følgende hovedemner vil bli behandlet:

- Credit management i bank. Oversikt over hovedelementene i engasjementsvurdering
- Aksjelovens og regnskapslovens bestemmelser om årsoppgjør
- Aksjelovens og revisorlovens bestemmelser og revisjonens utførelse
- Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret
- Praktisk regnskapsanalyse
- Budsjettarbeidelse og budsjettanalyse, herunder likviditetsbudsjetter og kapitalbehovsberegninger
- Finansieringsstrategi og prosjektfinansiering
- Analyse av bedriftens kommersielle risiko og identifikasjon av kritiske risikofaktorer
- Finansiell risikoanalyse
- Modell for risikoklassifisering og konkurspredikasjon
- Anvendelse av investeringsanalyse i kredittvurdering
- Verdivurdering av bedrifter og aksjer

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fire innsendingsoppgaver inkludert semesteroppgave, samt én telefonveiledning. Det tilbys to studiesamlinger à fire dager.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05813 Bedriftsanalyse I - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0581, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0583

Bedriftsanalyse II

Bedriftsrådgivning og kredittvurdering

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Gunnar A. Dahl, Per Thoresen
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Vår (Normert studietid er 2 semestre)
Vekttall: 10

Mål

Kurset bygger på Bedriftsanalyse I og skal gi en fordypning innen emner knyttet til bedriftsrådgivning og kredittvurdering i bank. Kurset skal gi en helhetsforståelse for vurdering av næringsengasjementer ut fra bedrifts- og næringsøkonomiske, strategiske og juridiske sider. Kurset gir innsikt i hvordan bedriftens økonomiske og strategiske stilling kan analyseres og tolkes. Det blir lagt vekt på å gi innsikt i sentrale faktorer ved kredittvurdering, oppfølging og kontroll av engasjementer, samt håndtering av tapsengasjementer.

Forkunnskaper

Bedriftsanalyse I, Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisklitteratur

Bøhren, Øyvind og Dag Michalsen. 2001. *Finansiell økonomi: Teori og praksis.* 2. utg. Oslo: Skarvet Forlag.
Moen, Harald. 1997. *Kredittvurdering i bank: Hvordan vi styrer kredittene.* Sandvika: BI Bankakademiet.
Eklund, Trond og Knut Knutsen. 1999. *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet.* 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
Reve, Torger og Kjell Grønhaug. 1989. *Strategi og organisasjon.* Oslo: Tano.
Reve, Torger og Per R. Stokke. 1996. *Strategisk analyse: Grunnlaget for praktisk strategiutvikling.* Bergen: Fagbokforlaget.
Reve, Torger, Terje Lensberg og Kjell Grønhaug. 1992. *Et konkurransedyktig Norge.* Oslo: Tano.
Johnsen, E. og Torger Reve, et al. 2000. *Et verdiskapende Norge.* Sandvika: Handelshøyskolen BI.
Bankjus del I og II. 1999. Sandvika: Handelshøyskolen BI.
Bedriftsanalyse II: Studieveiledning og case. 2001/2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Artikler og klipp. 2001/2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Praktisk Økonomi og ledelse:
Nr. 1/1988: *Kredittvurdering og kredittgivning*
Nr. 3/1991: Eklund, T. og Knutsen, K.: *Engasjementsoppfølging og risiko - hvordan inndeles engasjementer etter risiko?*
Nr. 1/1993: *Et konkurransedyktig Norge*
Nr. 2/1994: *Konkurrans forbedring*
Motorbransjen: Nr. 1/2002
Norske bankers praksis på kredittområdet. 1995. Småskrift nr. 1. Oslo: Kredittilsynet.
God praksis på kredittområdet. 1995. Vedlegg til Småskrift nr. 1. Oslo: Kredittilsynet.

Emneoversikt

- Analyse av bedriftens økonomiske stilling
- Prosjektvurdering og finansiering
- Nærings- og bransjeanalyser
- Bedriftsstrategi
- Prising av kreditt - risikovurdering
- Kredittpolicy, porteføljestrategi og kredittvurdering
- Engasjementsoppfølging
- Problemengasjementer
- Juridiske aspekter og aktuelle rettsregler av betydning for engasjementsvurdering og oppfølging

Ved gjennomgang av de ulike temaene skal studentene løse innsendingsoppgaver. I disse oppgavene (casene) møter studenten bedrifter i ulike «livsfaser» og fra forskjellige næringer/bransjer. Casene integrerer faglige problemer fra bedriftsøkonomi og regnskap, næringsøkonomi, strategi og jus.

I kurset behandles sentrale deler av regnskapslovgivningen, selskapsrett, avtalerett, pengekravsrett, pante- og tingsrett, tvangsfullbyrdelse og konkurs og annen aktuell banklovgivning.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er to semestre på deltid. Kurset består av syv studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver, samt tre telefonveiledninger. Det tilbys to studiesamlinger à fire dager, én i hvert semester.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamensoppgavene kan knyttes til spørsmål fra casene i de syv studieenheterne eller til spørsmål fra pensum mer generelt. «Studieveiledning og case», se obligatorisk litteratur ovenfor, skal bringes med til eksamen.

Eksamenskode

SFU05833 Bedriftsanalyse II - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0583, 10 vektrall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0560

Forsikring I

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Stig Harry Olsen, Eldrid Aa. Stranden
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 5

Mål

Målet med kurset er at studenten skal få grunnleggende innsikt i aktuelle person- og skadeforsikringsprodukter i markedet. Kurset fokuserer på rådgiverens rolle og oppgaver i forbindelse med behovsanalyse og salg av forsikring. Kurset gir innsikt i folketrygden, tjenestepensjon samt individuelle pensjonsordninger i tillegg til personrisikodekninger som yrkesskade-, ulykke og gruppelivsordninger.

Studenten gis videre innsikt i de privatrettslige- og offentlighetsrettslige rammebetingelser som gjelder for forsikring, samt grunnleggende livsforsikringsteknikk. Kurset skal også gi innsikt i aktuelle skadeforsikringsprodukter for personkunder, med vekt på motorvogn-, brann- og kombinert forsikring.

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Personforsikring: Privat-bedrift. 2001. Oslo: Forsikringsakademiet.
Kompendium i Forsikring I. 2000. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Skadeforsikring for livassurandører. 2000. Oslo: Forsikringsakademiet.
Studieveiledning i Forsikring I for personkunderådgivere. 2001/2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Berthelsen, Elisabeth. 2000. *Informasjonsplikten.* 3.utg. Oslo: Forsikringsakademiet.
Artikler og klipp. 2001/2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Anbefalt litteratur

Boye, Knut og Terje Hansen. 2000. *Personlig økonomi 2001.* 19.utg Oslo : Cappelen Akademisk Forlag. (Tidligere utgaver kan også benyttes).

Emneoversikt

Innføring i forsikring

- Forsikringsbehov og rådgivning
- Folketrygd
- Yrkesskade- og ulykkesforsikring
- Gruppelivsforsikring
- Livsforsikringsteknikk

Kollektive pensjonsordninger

- Pensjonssystemet i Norge
- Kollektiv pensjonsforsikring
- Pensjoner fra Statens Pensjonskasse
- Avtalefestet pensjon (AFP)

Forsikringsavtaleretten

- Selskapets informasjonsplikt
- Forsikringsavtaleloven
- Markedsføringsloven

Private forsikringsordninger

- Individuell kapitalforsikring
- Individuell renteforsikring
- Skatteregler for individuelle livs- og pensjonsforsikringer
- Økonomiske konkurranseparametre mellom selskapene
- Sammenlikning av sparing i bank, fond og forsikring

Skadeforsikring for personkunder

- Motorvognforsikring
- Brann- og kombinert forsikring

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fem obligatoriske innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger à tre dager.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05603 Forsikring I - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0560, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling og ikke-programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU1410

Plasseringsrådgivning

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden, Arne Jon Isachsen
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 5

Innledning

Fusjoner, allianser og samarbeidsavtaler innen bank, finans og forsikring gir klare signaler om en næring i sterk endring. Dette medfører store krav til kompetanse blant medarbeiderne. Utviklingen viser også at verdipapirmarkedet er i fokus, og at kravet til solid og helhetlig rådgivning øker. For å reflektere dette behovet tilbys et program rettet mot plasseringsrådgivere i bank.

Programmet retter seg mot medarbeidere i bank med erfaring fra plasseringsrådgivning og verdipapiriomsetning. Kurset har en teoretisk forankring knyttet mot det praktisk nyttige.

Kurset består av to moduler:

Modul 1: Globale penger (Makro- og mikroøkonomi) (2 vt)

Modul 2: Rådgivning og finans (3 vt)

Mål

Hensikten med kurset er å gi innsikt i og kunnskaper om viktige økonomiske sammenhenger som grunnlag for plasseringsrådgivning på personmarkedet. Studenten skal få innsikt i ulike finansielle instrumenter og finansielle markeder, herunder aksje- og obligasjonsmarkedet, både i Norge og i utlandet. Deltakerne skal få forståelse av makroøkonomiske forhold som er av betydning for fastsettelse av renter og valutakurser. Det legges stor vekt på en god forståelse av sammenhengen mellom risiko og avkastning, og at studenten skal kunne strukturere kundens finansielle situasjon og gi konkrete råd om plasseringer.

Forkunnskaper

Det forutsettes at studenten har relevant erfaring fra plasseringsrådgivning og grunnleggende kunnskaper innen økonomi/finans.

Obligatorisk litteratur

Boye, Knut og Terje Hansen. 2000. *Personlig økonomi 2001*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag (tidligere utgaver kan også benyttes).

Hveem, Dag Jørgen, red. 1998. *Privatøkonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kapittel 7.

Isachsen, Arne Jon og Ole Bjørn Røste, red. 1999. *Euroen og den norske kronens skjebne*. Bergen: Fagbokforlaget.

Isachsen, Arne Jon og P. Haugerud. 2001. *Pensumhefte i Globale penger*, del I og II. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Isachsen, Arne Jon og P. Haugerud. 2001. *Studieveiledning i Globale penger*, del I og II. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Bøhren, Øyvind og Dag Michalsen. 2001. *Finansiell økonomi*. 2. utg. Oslo: Skarvet Forlag. (utvalgte deler).

Stranden, Eldrid Aa. 2001. *Rådgivning og finans: Studieveiledning og artikler*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Forelesningsnotater og utdelt materiale er pensum

Anbefalt litteratur

Tidsskriftene *Penger og kreditt* (Norges Bank) og *The Economist*.

Opsjoner og Futures: *Alt du trenger å vite om opsjoner, forwards & futures*. Siste utg. Oslo: Oslo Børs. Svae, Per Hjalmar 2000. *Forkurs i finans*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Metoder i finans og makroøkonomiske modeller
 - Hva er penger? Globale penger
 - Rentens terminstruktur – mellom renter og valutakurs
 - Pengepolitikk
 - Euroen: Det internasjonale betalingssystem
 - Aksje-, obligasjons- og pengemarkedet
 - Valutemarkedet
 - Beslutninger under usikkerhet
 - Sammenhengen mellom risiko og avkastning i rente-, valuta- og aksjemarkedet
 - Avkastning på finansielle plasseringer
 - Plasseringsprodukter: Bank, fond og forsikring
 - Rangering av fond
 - Bruk internettbasert informasjon i rådgivningen

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fire obligatoriske innsendingsoppgaver og én telefonveiledning. Det tilbys tre studiesamlinger à tre dagers varighet.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU14107 Plasseringsrådgivning - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1410, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Egne notater begrenset til 4 håndskrevne A-4 sider og programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Innpassing av kurset i studiemodellen

Kurset kan inngå i studievei III Generell i trinn II i studiemodellen.

Kurskode SFU0590

Privatøkonomi med jus del I

Studium: Grunnfag i økonomi BI (SF)
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden, Dag Jørgen Hveem
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset gir en praktisk rettet innføring i personlig økonomi/familieøkonomi. I tillegg kommer juridiske emner og forbrukeratferd som er av betydning for kvaliteten på privatøkonomisk rådgivning og saksbehandling.

I kurset behandles sentrale temaer som er typiske i personkunders ulike livsfaser.

Målet med kurset er at den enkelte student skal

- få en innføring i sentrale privatøkonomiske emner og problemstillinger som grunnlag for god rådgivning
- kunne skaffe seg et bevisst forhold til egen banks strategi på det privatøkonomiske område
- skaffe seg oversikt over egen banks tjenester og produkter
- kunne se muligheter for mersalg og tilleggstjenester i kundesituasjoner
- få grunnleggende innsikt i aktuelle juridiske emner og oppøve evnen til å kommunisere rettslige problemer med såvel kunder som juridiske eksperter
- få innsikt i sentrale faktorer av betydning for kundenes atferd og hvordan dette kan anvendes i kunderådgivningen

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Boye, Knut og Terje Hansen. 2000. *Personlig økonomi 2001*. 19. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. Kap. 1-15, 21, 23, 24, 26-29. (2000 utgaven kan også brukes).

Thjømøe, Hans Mathias. 1999. *Forbrukeratferd*. 6. utg. Oslo: Tano Aschehoug i samarbeid med Singularis Kap. 1-6, 8, 14. Tilsvarende kapitler (se kapitteloverskriften) i 5. utg. kan også benyttes.

Bankjus del I. 1999. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kap. 1-4, 7.

Hveem, Dag Jørgen, red. 1998. *Privatøkonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kap. 1-10.

Hveem, Dag Jørgen. 2001. *Privatøkonomi med jus del I: Studieveiledning og case*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Artikler og klipp. 2001. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Forelesningsnotater er pensum.

Nærmere pensumoversikt følger i studieveiledningen.

Emneoversikt

Følgende emner blir behandlet:

- regler for personbeskatning
- familiebudsjett
- relevante privatøkonomiske spørsmål i ulike livsfaser
- kort om studiefinansiering
- ulike finansielle plasseringer; bankinnskudd, aksjer, obligasjoner, verdipapirfond, livrente, pensjonssparing og pensjonsforsikring med skattefradrag (IPA)
- innføring i grunnleggende elementer ved kjøp og finansiering av bolig, herunder om kredittvurdering, serie- og annuitetslån, enkel renteberegning
- ytelser ved inntektsbortfall; alders-, uføre- og etterlattepensjon
- hvordan banken kan øke kundenes tilfredshet og lojalitet

I tilknytning til emnene over behandles følgende juridiske områder:

- personrett, herunder om umyndiges evne til å binde seg ved økonomiske avtaler, forholdet mellom verge og overformynderiet
- økonomiske og rettslige virkninger av ekteskap og ugift samliv
- arverett, forskudd på arv, arveavgift og skatt, herunder om aktuelle tilpasninger
- oversikt over kausjonsrett
- introduksjon til tings- og panterett

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger à to dager i løpet av kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamen kan knyttes til pensum fra innsendingsoppgavene i de fem studieenheterne eller til pensum generelt.

Eksamenskode

SFU05903 Privatøkonomi med jus del I - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0590, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Programmerbar kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0592

Privatøkonomi med jus del II

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden, Dag Jørgen Hveem
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset bygger på Privatøkonomi med jus del I. Hovedvekten i del II legges på kredittvurdering, investerings- og finansieringsrådgivning, samt kartlegging og oppfølging av problemengasjementer. Hertil kommer sentrale juridiske emner, bl.a. boligrett, kausjonsrett, pante- og tingsrett, gjeldsordning, inkasso, tvangsfullbyrdelse og foreldelse. I forbrukeratferden rettes oppmerksomheten mot hvordan individuelle faktorer og sosial innflytelse virker inn på kundeatferden.

Målet med studiet er at den enkelte student skal

- få en fordypning og god faglig innsikt i sentrale, privatøkonomiske og juridiske emner
- kunne foreta mer avansert kredittvurdering, investerings- og finansieringsrådgivning
- kunne skissere totalløsninger som er til fordel både for kunden og banken
- kunne anvende egen banks strategi og strategidokumenter på det privatøkonomiske område
- få innsikt i aktuelle, juridiske emner og oppøve evnen til å kommunisere rettslige problemer med juridiske eksperter
- kunne delta i arbeidet med problemengasjementer og forebygge at andre kunder kommer i lignende situasjoner
- få innsikt i forbrukeratferd

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I og Finans m/budsjettering eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Boye, Knut og Terje Hansen. 2000. *Personlig økonomi 2001*. 19. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. Kap. 1, 3-15, 26-29, 34. (1999 eller senere utgaver kan brukes).

Thjømøe, Hans Mathias. 1999. *Forbrukeratferd*. 6. utg. Oslo: Tano Aschehoug i samarbeid med Singularis. Kap. 9-13, 16-19. Tilsvarende kapitler (se kapitteloverskriften) i 5. utg. kan også benyttes.

Bankjus del I. 1999. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kap. 1, 3, 5, 7, 8, 9.

Bankjus del II. 1999. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kap. 10-12.

Hveem, D. J., red. *Privatøkonomiske emner*. 1998. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Kap. 1-4, 7-9, 11.

Hveem, Dag Jørgen og Eldrid Aa. Stranden. 2001. *Privatøkonomi med jus del II: Studieveiledning og case*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Forelesningsnotater.

Nærmere pensumoversikt følger i studieveiledningen.

Emneoversikt

Kurset tar utgangspunkt i de emnene som ble behandlet i Privatøkonomi med jus del I.

Følgende emner tas opp:

- kjøp og finansiering av bolig og forbruksgoder, herunder vurdering av firmabil kontra egen bil
- lånebetingelser, lånekostnader, lånetyper og kredittverdighet
- effektiv rente for ulike typer lån
- vurdering av risiko og fastsettelse av rentevilkår for lån
- lønnsomhet for investeringsprosjekter under ulike forutsetninger mht. skatt og prisstigning, herunder spørsmål om å eie eller leie bolig
- avkastningsberegninger og risikovurdering for finansielle investeringer
- arbeidsledighetstrygd, overgangsstonad og økonomisk sosialhjelp
- kredittvurdering og lånebehandling
- oppfølging av problemengasjementer
- strategiske avveininger ved valg av marked
- individuelle faktorer og sosiale faktorerers innvirkning på kundeatferden

I tilknytning til emnene over behandles følgende juridiske områder:

- økonomiske og rettslige virkninger av oppløsning av ekteskap og ugift samliv
- avtalerett
- boligrett, herunder om ulike eierformer og ulike typer bolig som pantobjekt
- gjeldsordningslovens formål, anvendelsesområde, vilkår og virkninger
- kausjonsrett, herunder om opplysnings- og frarådingsplikt, rettsregler på sikringsstadiet og ved opphør av kausjonen
- tings- og panterett, herunder tinglysingens betydning (grunnbokens positive og negative troverdighet, rettsvern og prioritet) fellesregler om pant, avtalepant i fast eiendom, borettslagsleiligheter, verdipapirer og salgspant,
- inndrivelse av pengekrav etter inkassoloven og tvangsfullbyrdelsesloven, morarenter og foreldelse

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger à to dager i løpet av kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamen kan knyttes til pensum fra innsendingsoppgavene i de fem studieenhetene eller til pensum generelt.

Eksamenskode

SFU05923 Privatøkonomi med jus del II - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0592, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Programmerbar kalkulator, rentetabell og lovsamlinger tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0594

Privatøkonomi med jus del III

Studium: Bankkandidat BI (SF)
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden, Dag Jørgen Hveem
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset bygger på Privatøkonomi med jus del I og del II og skal gi en fordypning i emner som knytter seg til privatøkonomisk rådgivning i bank. I kurset drøftes samfunnsmessige faktorer som er sentrale for rådgivningen. Videre gis det innsikt i lønnsomhetsberegninger og risikovurderinger for finansielle plasseringer, samt juridiske konsekvenser av ulike private disposisjoner og investeringer. Kurset skal gi innsikt i sentrale faktorer ved kredittvurdering og oppfølging av engasjementer på personmarkedet.

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I og del II, samt Finans m/budsjettering eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Moen, Harald. *Kredittvurdering i bank*. Sandvika: BI Bankakademiet.
Bøhren, Øyvind og Dag Michalsen. 2001. *Finansiell økonomi: teori og praksis*. 2. utg. Oslo: Skarvet Forlag (utvalgte deler)
Boye, Knut og Terje Hansen. 2000. *Personlig økonomi 2001*. 19. utg Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (Tidligere utgaver kan også benyttes.)
Bankjus del I. 1999. Sandvika : Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Bankjus del II. 1999. Sandvika : Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Stranden, Eldrid Aa. 2001/2002. *Privatøkonomi med jus del III: Studieveiledning - Økonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Hveem, D.J. 2001/2002: *Privatøkonomi med jus del III: Studieveiledning - Juridiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Artikler og klipp. 2001/2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Artikler og notater.

Emneoversikt

Følgende emner behandles i kurset:

- samfunnsmessige rammebetingelser for kredittvirksomheten
- markedseffisiens
- risikovurdering og porteføljesammensetning
- prising av risiko
- lønnsomhet og risiko ved finansielle plasseringer
- finansielle instrumenter, inklusive derivater
- skatt og lønnsomhet
- bankens mål og policy på personmarkedet
- organisering av kredittarbeidet
- kredittvurdering og oppfølging av engasjementer på personmarkedet

- overvåking, oppfølging og risikovurdering av bankens låneportefølje
- privatrettslige emner med hovedvekt på regler som er relevante i praktisk bankarbeid innenfor privatkundemarkedet

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger på hhv. 3 og 4 dager.

I de fire første studieenheterne skal studenten løse oppgaver og case knyttet til økonomiske og juridiske spørsmål innen rådgivning. I siste studieenhet skal studenten lage en utredning omkring kredittpolicy eller kredittvurdering i egen bank.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamensoppgaven kan knyttes direkte til innsendingsoppgavene i studieenheterne eller til spørsmål fra pensum generelt.

Eksamenskode

SFU05943 Privatøkonomi med jus del III - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0594, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Programmerbar kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0586

Prosjektledelse

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
Kursansvarlig: Erling S. Andersen, Geir Thompson
Institutt: Teknologiledelse
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 6

Mål

Målet for kurset er todelt:

- gi studentene en innføring i hva prosjektledelse er slik at de som prosjektledere eller prosjektmedarbeidere kan bidra til at prosjektet når sine mål
- bevisstgjøre studentene på strategier for påvirkning av prosjektdeltakerne som virker gunstig på den enkeltes prestasjon, samt teknikker for å sikre et funksjonelt samspill mellom prosjektdeltakerne under arbeidet med prosjektet.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Jessen, Svein Arne. 1998. *Mer effektivt prosjektarbeid i offentlig og privat virksomhet*. Oslo: Tano Aschehoug.

Andersen, Erling S., K. Grude og T. Haug. 1998. *Måltrettet prosjektstyring*. 4. utg. Bekkestua: NKI-Forlaget.

Dyer, William G. 1995. *Team Building: Current issues and new alternatives*. 3rd ed. Reading, Mass: Addison-Wesley.

Berg, Morten Emil, Øyvind Martinsen og Geir Thompson. 1998. *Ledelse, kompetanse og omstilling*. Oslo: Universitetsforlaget.

Andersen, Erling S. og Eva Schwencke. 1997. *Prosjektarbeid*. 2. utg. Bekkestua: NKI-Forlaget.

Anbefalt litteratur

Berg, Morten og Geir Thompson. 1999. *Team og teamutvikling*. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Emneoversikt

Prosjektkonseptet, overordnet planlegging og lederstrategier

- De viktigste kjennetegnene ved et prosjekt
- Prosjektets livssyklus
- Krav til prosjektmål
- Overordnet planlegging og organisering
- Strategier prosjektledere kan anvende
- Konseptene situasjonsbestemt ledelse og selvledelse
- Sentrale motivasjonelle teorier

Prosjektplan, gjennomføring og teknikker for bygging av gode prosjektteam

- Utvikling av gode prosjektteam
- Innsikt i gruppedynamikk

- Nettverksplanlegging
- Styring, kontrollprinsipper og kontrollmetoder
- Konsekvensanalyser og nyttekostnadsanalyser
- Rapportering og kommunikasjon i prosjekter

Prosjektorganisering, internasjonal prosjektledelse, intervensjonsteknikker og prosesskontroll

- Prosjektets forhold til linjen
- Forskjellige typer av prosjektorganisasjonsformer
- Ansvar og myndighet for de forskjellige rollene i prosjektarbeidet
- Trender i finansbransjen: mestringsstrategi og konsekvenser for prosjektlederrollen
- Inngrepsverktøy for å lykkes med teamutviklingsprosesser
- Anvendelse av intervensjonsteknikker

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Det er fire innsendingsoppgaver i løpet av kurset, inkludert prosjektoppgave. Tre av disse utgjør delinnleveringer til prosjektoppgaven. I tillegg er det to telefonveiledninger med lærer. Det tilbys to studiesamlinger à fire dager. Foruten forelesninger vil gruppearbeid bli brukt for å skape dialog og utdype enkelte temaer.

Studentene skal arbeide med en prosjektoppgave gjennom hele kursperioden. Prosjektoppgaven er en viktig læringssituasjon, som innebærer at man tilrettelegger for at studentene skal anvende det de lærer i programmet. Tema for prosjektoppgaven hentes fra egen organisasjon hvor man kan belyse hvordan prosjekter blir gjennomført herunder organisering av prosjekter, relasjonen mellom ledere og medarbeidere, prosjektlederrollen, risikovurderinger i prosjektet osv. Prosjektoppgaven vil slik sett være et nyttig verktøy for å bedre organisasjonens måte å gjennomføre prosjekter. Man vil få en innføring i relevante metoder og analyseteknikker som kan benyttes i prosjektoppgaven. Dette vil bli fulgt opp gjennom regelemessig konsultasjon med faglig veileder. Besvarelsen utarbeides individuelt eller i samarbeid mellom to eller tre deltakere.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05861 Prosjektledelse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0586, 6 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU1425

Skatterett

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
Kursansvarlig: Ole Tellef Grundekjøn
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset tar sikte på å gi en innføring i skattereglene, hvor målet er:

- å gi en oversikt over grunnprinsipper og hovedtrekk i den direkte beskatningen: formues- og inntektsbeskatning, personbeskatning og beskatning av selvstendig næringsdrivende. Skattlegging av aksjeselskaper og deltakerlignede selskaper behandles kun kort.
- å formidle kunnskap om sentrale skatterettslige bestemmelser i og utenfor næringsvirksomhet
- å gjøre kursdeltakeren i stand til å forstå og anvende skattereglene på praktiske oppgaver
- å skape forståelse for både sammenhengen og forskjellene mellom fagområdene skatterett og regnskap

Forkunnskaper

Det stilles ingen formelle krav til forkunnskaper. Det vil imidlertid være en fordel med følgende bakgrunn:

- Privatøkonomi med jus del I eller tilsvarende
- Forkunnskaper i bedriftsøkonomisk tenkning og regnskap. Det tilbys et ett-dags forkurs for de som ikke har tilstrekkelige forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Fallan, Lars. *Innføring i skatterett*. Siste utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Fallan, Lars. *Studiebok til Innføring i skatterett*. Siste utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Magnus, Per og Svein Tore Nilsen. *Skatte-nøkkelen*. Siste utg. Oslo: Skattebetalerforeningen.

With, Alexander. 2000. *Lønnstaker eller næringsdrivende?* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

NOU 2000:8. Arveavgift. Oslo: Statens forvaltningstjeneste. Utvalgte deler.

Gjems-Onstad, Ole, red. *Skattelovsamlingen*. Siste utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Grundekjøn, Ole Tellef. 2001. *Studieveiledning*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Anbefalt litteratur

Grindalen, Ole Anders og Erland Nørstebø. *Nærings-nøkkelen*. Siste utg. Oslo: Skattebetalerforeningen.

Grundekjøn, Ole Tellef. 2001. *Forkurs i regnskap til Skatterett*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Innledning og oversikt
- Skatteplikten til Norge
- Beregning av formue, inntekt og skatt
- Skattestedet
- Den skattepliktige formuen
- Hovedreglene om den skattepliktige inntekten
- Alminnelig inntekt utenfor næringsvirksomhet
- Fradrag ved beregning av alminnelig inntekt utenfor næringsvirksomhet
- Riktig skattesubjekt
- Alminnelig inntekt i næringsvirksomhet
- Fradrag ved beregning av alminnelig inntekt i næringsvirksomhet
- Beregnet personinntekt for personlig næringsdrivende
- Skattebetaling og innkreving
- Ligningsforvaltningsrett
- Grensen lønsmottager/personlig næringsdrivende
- Generasjonsskifte, både små og store bedrifter og personlig plan

For øvrig kort om :

- Skattlegging av aksjeselskaper og aksjonærer
- Skattlegging av deltakerlignede selskaper (ANS, DA, KS o.l.)

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har fem innsendingsoppgaver, hvorav fire er obligatoriske. I tillegg inngår en obligatorisk telefon- /Internett-veiledning.

Det tilbys to studiesamlinger à hhv. tre og to dager (7 timer forkurs og 28 t undervisning).

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamen kan knyttes til pensum fra innsendingsoppgavene i de fem studieenheterne eller til pensum generelt.

Eksamenskode

SFU14251 Skatterett - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1425, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Den obligatoriske skattelovsamlingen og programmebar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0574

Strategi og styring i bank I

Kursbeskrivelsen i SFU0574 Strategi og styring i bank del I er tatt ut, da kursene Strategi og styring i bank I og Strategi og styring i bank II vil bli erstattet av et nytt kurs . Dette kurset tilbys sannsynligvis første gang våren 2002.

Kurskode SFU0575

Strategi og styring i bank II

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
Kursansvarlig: Rudolf Vik, Eldrid Aa. Stranden
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 5

Mål

Kurset tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse av en bank.

Målet med kurset er at den enkelte student skal få en innføring i

- balanse- og likviditetsstyring
- budsjettering, regnskap og lønnsomhetsvurderinger
- de risiki som bankdrift medfører og hvordan disse kan styres og håndteres
- betalingsformidling og betalingsinstrumenter

Etter gjennomføring av Strategi og styring i bank I og II skal studenten forstå de sammenhenger som gjelder når banken skal utarbeide sine planer for strategisk utvikling og markedsmessig bearbeiding.

Forkunnskaper

Strategi og styring i bank I (Bankdrift del I), Bank og samfunn og 10 vekttall fra Grunnfag i økonomi BI eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Eriksen, Svein. 1994. *Risikohåndtering i bank*. Oslo: Bankakademiet.
Kjølaas, Christian. 1993. *Bankdrift*. Oslo: Bankakademiet. Kap. 6-9.
Kjølaas, Christian. 1997. *Supplement til boken Bankdrift*. Oslo: BI Bankakademiet.
Betalingsformidling: Rapport 2001. 2000. Oslo. Norges Bank.
Colbjørnsen, Tom. 1995. *Reisen til markedet: Organisasjonsutforming for økt konkurranse*. 2. utg. Oslo: Tano. (repetisjon).
Norges Bank. *Penger og kreditt*, diverse utgaver - utvalgte kapitler.
Strategi og styring i bank II: Studieveiledning og case. 2001. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.
Artikkelsamling. 2001. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

Kurset er sterkt bankrettet og tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse innen bankvirksomhet. Av temaer som belyses i kurset kan nevnes:

- Balanse- og likviditetsstyring
- Budsjettering
- Regnskap og lønnsomhetsvurderinger
- Risikohåndtering
- Betalingsformidling

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger à to dager.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05751 Strategi og styring i bank II - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0575, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ikke-programmerbar kalkulator og lovsamlinger er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU0584

Strategiske endringer og bedriftsutvikling

Studium:	Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
Kursansvarlig:	Gunnar A. Dahl, Per Thoresen
Institutt:	Regnskap - revisjon og jus
Semester:	Deltid: Høst (Tilbys kun bedriftsinternt)
Vekttall:	5

Mål

Kurset tar opp tema som skal bidra til å styrke kommunikasjonen, forståelsen og samarbeidet mellom ledere i bankene og ledere i bedriftskundemarkedet (adm. dir. og styret).

Kurset skal skape en felles forståelse for hvordan et aktivt styre kan etableres og fungere, og hvordan banken kan være med å påvirke dette hos sine bedriftskunder. Et godt fungerende styre vil søke å etablere et godt forhold mellom bank og bedrift, og dra nytte av den bistand og kompetanse banken kan bidra med.

Kurset skal gi innsikt i hvordan aktiv ledelse kan praktiseres, også i små og mellomstore bedrifter, og hvordan ledelsen kan innrette seg for bedre å utnytte de mulighetene som raske endringer i rammebetingelsene åpner for.

Med de raske endringene vi i dag ser, vil restrukturering for mange bedriftsledere være en kontinuerlig prosess, og kurset tar også opp hvordan denne lederoppgaven kan profesjonaliseres, samt hvordan banken også i denne sammenheng kan være en viktig bidragsyter.

Forkunnskaper

Bedriftsanalyse I, Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Arntzen, Terje, Trond Larsen og Nicolay Vold. 1995. *Aksjebeskatning med særlig vekt på RISK-beregning og gevinstbeskatning*. Oslo: Juridisk Forlag.

Dahl, Gunnar A., red. 1997. *Verdsettelse i teori og praksis*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Thoresen, P. 2001. *Styrearbeid i små og mellomstore bedrifter: Kompendium*. Sandvika:

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Haga, Karl J. 2001. *Familie- og arverett*. 4. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Porter, Michael E. 1987. *Konkurransestrategi*. Oslo: Tano.

Gundersen, Fridtjof Frank og Sverre Faafeng. 2000. *Lov og rett for næringslivet*. 7. utg. Oslo: Tano. Aschehoug.

Sentrale pensumartikler fra Praktisk Økonomi & finans. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Bedriftsutvikling gjennom aktivt styrearbeid
 - Endringer i eierstruktur
 - Kjøp og salg av bedrifter
 - Fusjoner/fisjoner
 - Emisjoner og kapitalutvidelser
 - Generasjonsskifter i familiebedrifter
- Viktige regler i aksjeloven, selskapsloven og skatteloven

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fire obligatoriske innsendingsoppgaver, samt én telefonveiledning. Det tilbys to studiesamlinger på hhv. tre og to dager.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU05843 Strategiske endringer og bedriftsutvikling - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU0584, 5 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Studiekurs

Følgende studiekurs tilbys ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning studieåret 2001/2002:

- Kreditt- og depotjus	SFU3302	(6 vekttall)
- Markedsstrategisk ledelse	SFU3303	(6 vekttall)

Studiekursenes plass i ulike studiemodeller ved Senter for finansutdanning

Studiekursene ble utviklet i tilknytning til studiemodellen av 1988/89. Begge studiekursene kan inngå i denne modellen. Kursene inngår også i studiemodellen av 1994/96 (bygd på Grunnstudium bank) etter nærmere veiledning.

Kursene tilbys til valg i nåværende studiemodell, trinn III, slik det er beskrevet i kapittelet "Studier ved Senter for finansutdanning".

Studieformen utgjør en kombinasjon av selvstudium, innsendingsoppgaver, en større semesteroppgave/prosjektoppgave og samlinger. Begge kursene avsluttes med en skriftlig, individuell eksamen.

Kurskode SFU3302

Kreditt- og depotjus

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
 Kursansvarlig: Viggo Hagstrøm, Dag Jørgen Hveem
 Institutt: Regnskap - revisjon og jus
 Semester: Deltid: Vår
 Vekttall: 6

Mål

Etter gjennomgått kurs skal studentene ha innsikt i rettslige spørsmål som har særlig betydning ved utøvelsen av kreditt- og depotfunksjonene i bank, videre kunnskap som setter dem i stand til å handle slik at bankens rettigheter/interesser blir ivaretatt på beste måte i forbindelse med sikring og inndrivelse av bankens krav.

Forkunnskaper

Ett av følgende kurs: Privatøkonomi med jus del I, Bankjus, Bedriftsanalyse II eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Bergsåker, Trygve. 2001. *Lærebok i pengekravsrett: Tilpasset privatrett grunnfag ved Universitete i Oslo*. 2. utg. Vestfossen: T. Bergsåker.
 Brækhus, Sjur. 1994. *Omsetning og kreditt: del 2 - pant og annen realsikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget (utvalgte deler).
 Børresen, Pål. 2001. *Konkurs: Enkeltforfølgning, gjeldsforhandlinger og konkurs*. 4. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
 Falkanger, Thor. 2000. *Tingsrett*. 5. utg. Oslo: Universitetsforlaget (utvalgte deler).
 Falkanger, Thor. 2000. *Tvangsfullbyrdelse: Et kompendium*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Emneoversikt

Kurset Kreditt- og depotjus behandler rettsregler som har særlig betydning for de sikkerheter som kreves/stilles for bankenes utlån og regler som har betydning for bankenes rettigheter/interesser i konkurranse med andre. Hovedvekten er lagt på panteretten og konkursretten.

Disse emner inngår i kurset:

- Panterett
- Pengekravsrett
- Tinglysning og registrering
- Tvangsfullbyrdelse
- Konkurs/akkord (gjeldsforhandling)

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I løpet av kurset skal studenten besvare fire innsendingsoppgaver; den siste er en større praktikumsoppgave. I tillegg skal studenten ha minimum to telefonveiledninger med lærer. Det tilbys to studiesamlinger à fire dager. På studiesamlingene vil det bli holdt forelesninger og løst praktikumsoppgaver individuelt og i grupper.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU33023 Kreditt- og depotjus - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU3302, 6 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling, eventuelt særtrykk av de sentrale lover som panteloven, konkurs- og dekningsloven og tvangsfullbyrdelsesloven, som er omhandlet i pensum.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU3303

Markedsstrategisk ledelse

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans (SF)
Kursansvarlig: Runar Framnes
Institutt: Markedsføring
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 6

Mål

Etter gjennomgått kurs skal den enkelte student ha forståelse for markedsstrategisk ledelse som «svar» på den økende turbulens i omgivelsene og få innsikt og ferdighet i bruk av verktøy og teknikker som benyttes innen markedsstrategisk ledelse.

Forkunnskaper

Markedsføringsledelse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Andreassen, Tor Wallin. 1999. *Serviceledelse: Markedsføring av tjenester: service som konkurransefortrinn*. 3. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Helgesen, Thorolf. 2000. *Markedskommunikasjon*. 5. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
Framnes, Runar, Hans Mathias Thjømøe og Svein-Erik Blom. 2001. *Markedsføringsledelse*. 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
Lund, Jan F. og Reidar Lorentzen. 1992. *Foretaksstrategi: Teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
Selnes, Fred. 1993. *Relasjonsmarkedsføring*. Oslo: Bedriftsøkonomens Forlag.
Selnes, Fred. 1999. *Markedsundersøkelser*. 4. utg. Oslo: Tano.
Egen prosjektlitteratur.

Emneoversikt

Kursets faglige innhold dreier seg om sentrale problemstillinger for deltakerne. Slike problemstillinger vil ofte være å planlegge og iverksette tiltak som er skissert fra sentralt hold, kombinert med egne tiltak i lokalmarkedet. Emnene deles i en strategisk og en taktisk del.

Den strategiske delen omfatter

Generell foretaksstrategi - definisjoner og hovedproblemstillinger. Markedsstrategisk ledelse for markedsorienterte virksomheter. Konkurransestrategier med vekt på interaktiv markedsføring og serviceledelse.

Den taktiske delen omfatter

Fra strategi til gjennomføring:

1. Markedsundersøkelser
2. Markedsføringsplanen
3. Gjennomføring av markedsaktiviteter internt og eksternt

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Studenten skal arbeide med en prosjektoppgave gjennom hele kurset. Besvarelsen utarbeides individuelt eller i samarbeid mellom to eller tre studenter og skal leveres i to eksemplarer. Tema for prosjektoppgaven skal være forankret i egen jobbsituasjon.

Det inngår fire innsendingsoppgaver i kurset. To av disse utgjør delinnleveringer til prosjektoppgaven, én er besvarelse av et case og den siste innleveringen er sluttproduktet av prosjektoppgaven. Det inngår også to obligatoriske telefonveiledninger med veileder i løpet av kurset.

Det tilbys to studiesamlinger à fire dager. Studentene bør i samråd med bankens ledelse ha utarbeidet et forslag til emne for prosjektoppgave til første samling. I tillegg skal studentene på andre samling presentere et case (grupper på 3-5 deltakere) som grunnlag for klassesdiskusjon. Totalt vil det obligatoriske case-seminaret bestå av fire casedrøftinger. Innlevering av casebesvarelsen skjer i forkant av studiesamlingen.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU33031 Markedsstrategisk ledelse - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU3303, 6 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Diplomprogram Credit Management

Mål for programmet

Programmet skal gi innsikt i emner som er relevante for å drive kreditt- og fordringsadministrasjon. Det skal gi et faglig fundament innen økonomi og psykologi knyttet til forhandlinger, samt i kredittstyring, kredittjus og IT. Programmet skal gi forståelse for de prosesser som ligger til grunn for et godt samarbeid med sikte på mersalg og en forsvarlig sikring av kredittene.

Forkunnskaper

For å bli tatt opp på programmet Credit Management kreves bedriftsøkonom- eller høyskolekandidatutdanning. Studenter som ikke har slik bakgrunn, kan bli tatt opp på programmet etter nærmere vurdering av praksis og ved å gjennomføre økonomisk-administrative fag på minimum 11 vekttall. Kursene som må tas før opptak på programmet er Bedriftsøkonomisk analyse (4 vekttall), Finans m/budsjettering eller Investering og finansiering (2 vekttall), Makroøkonomi (2 vekttall), Regnskapsanalyse (1 vekttall) og Markedsføringsledelse (2 vekttall).

Kurskode SFU1470

Informasjonsledelse og Credit Management

Studium: Credit Management Program
Kursansvarlig: Svein Lund
Institutt: Teknologiledelse
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 2

Mål

Modulen skal gi studentene en grunnleggende forståelse for utfordringer og problematikk knyttet til bruk av informasjonssystemer (IS) og informasjonsteknologi (IT) i forbindelse med kredittvurdering. Fokus vil være knyttet til roller som kredittsjef, controller og saksbehandler og hvilken verdi informasjonsflyt og -deling har i denne type virksomhet.

Forkunnskaper

Som for programmet.

Obligatorisk litteratur

O'Brien, James A. 2001. *Introduction to information systems: Essentials for the internetworked e-business enterprise*. 10th. ed. Boston: McGraw-Hill/Irwin.

Lund, Svein, red. 2001. *Artikkelsamling i Informasjonsledelse for Credit management*. Sandvika: BI-forl.

Anbefalt litteratur

Keen, P. G. W. 1991. *Shaping the future: Business design through information technology*. Boston, Mass.: Harvard Business School Press.

Keen, P. G. W. 1997. *The process edge: Creating value where it counts*. Boston, Mass: Harvard Business School Press.

Sannes, Ragnvald. 2000. *Informasjonsledelse: Studieguiden*. Sandvika: Handelshøyskolen BI. Fjernundervisning.

Emneoversikt

Anvendelse av IS/IT i kredittvurdering

- Hvorfor IS og IT, Informasjonssystemers nytte
- Trender i bruk av IT for kredittvirksomhet
- Etikk, personvern og sikkerhet

Typer av informasjonssystemer i organisasjoner

- Den funksjonelle/hierarkiske organisasjonen - det tradisjonelle synet
- Verdikjeden - et prosessbasert syn
- IS for organisasjon, gruppe og individ
- En markedsoversikt

Kunnskapsarbeidere og deres bruk av IS og IT i kredittvurdering

- Systemer for kredittvurdering
- Personlig databehandling og kunnskapssystemer

Endrings- og utviklingsprosesser

- Modeller og teknikker for utvikling og anskaffelse av IS/IT
- Organisasjon, mennesker og teknologi
- Endringsstrategier: prosjekt eller linje?
- Lov og avtalefestede bestemmelser om brukervedvirkning

Dataverktøy

I kurset vil Internett være et aktiv arbeidsverktøy for studentene i innhenting av kursmateriale, fagoppgaven og for kommunikasjon seg i mellom og mot foreleser. For øvrig vil fagoppgaven inneholde bruk av dataverktøy.

Gjennomføring

Normert gjennomføringstid på denne modulen er ett semester.

Eksamen

Modulen avsluttes med innlevering av en fagoppgave. Fagoppgaven er tilgjengelig på Internett i første samling. Den skal løses i grupper på inntil tre studenter. Innlevering er ca. 14 dager etter avsluttende samling. Nærmere informasjon om innlevering vil bli gitt i løpet av kurset.

Eksamenskode

SFU14701 Informasjonsledelse og Credit Management - fagoppgave, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1470, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av modulen.

Kurskode SFU1471

Risikostyring og kreditt

Studium: Credit Management Program
Kursansvarlig: Emanuel Blattner
Institutt: Regnskap - revisjon og jus
Semester: Deltid: Vår
Vekttall: 2

Mål

Modulen skal videreutvikle deltakernes kunnskaper og ferdigheter innen feltet risikostyring og kreditt. Deltakerne skal få trening i å analysere problemstillinger innen fagfeltet som gjør dem i stand til å anvende kunnskapene i praksis. Problemstillingene blir presentert i et utvalg av case og modeller.

Forkunnskaper

Som for programmet.

Obligatorisk litteratur

Edwards, B., ed. 1997. *Credit management handbook*. 4th ed. Aldershot: Gower.

Artikkelsamling i Risikostyring og kreditt

Emneoversikt

Finansielle konsekvenser av kredittstyring

- Cash-flow og resultat
- ROCE
- Cash mål
- Arbeidskapitalvurderinger
- Tapsberegninger

Kredittpolitikk og organisasjon

- Struktur
- Investeringsstilnærming til kredittpolitikken
- Kredittpolitikk i henhold til kundeklassifisering

Kredittbetingelser og salgsbetingelser

- Hva påvirker kredittbetingelser
- Hva påvirker salgsbetingelser

Vurdering av risikoen knyttet til porteføljen

- Porteføljeteori
- Fremgangsmåte ved risikoanalyser
- Hva inngår i risikoanalyser

Hvordan skal man bruke credit-ratings

Vurdering av kunders risiko ved hjelp av dataprogrammer

Credit-management og markedsførings- og salgsaktiviteter

Dataverktøy

Dataverktøy i form av regneark vil være et obligatorisk hjelpemiddel. I tillegg vil det bli brukt datamodeller i risikovurderinger.

Kursbeskrivelser - Credit Management Program

Gjennomføring

Normert gjennomføringstid på denne modulen er ett semester.

Eksamen

Modulen avsluttes med en 3 timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU14711 Risikostyring og kreditt - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset
SFU1471, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Ikke-programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av modulen.

Kurskode SFU1472

Kredittjus

Studium:	Credit Management Program
Kursansvarlig:	Dag Jørgen Hveem
Institutt:	Regnskap - revisjon og jus
Semester:	Deltid: Vår
Vekttall:	2

Mål

Modulen skal gi deltakerne kunnskaper innenfor juridiske fagområder av stor betydning for kvaliteten på kredittarbeidet og tilstøtende områder. Gjennom løsning av praktiske case skal deltakerne oppøve evnen til å avdekke og løse juridiske problemstillinger. Deltakerne skal bli i stand til å kommunisere problemstillingene effektivt med juridiske eksperter.

Forkunnskaper

Som for programmet.

Obligatorisk litteratur

Bråthen, Tore, red. 2001. *Foretaksrett*. 5. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Bankjus del I og II. 1999. Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Hveem, Dag Jørgen, red. 2002. *Forelesningsdisposisjoner med juridisk metode, leseveiledning og pensumstoff*. Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

Rettskildelære

- Hvilke kilder en bygger på ved løsning av rettsspørsmål og avveininger og tolkning ved motstrid.

Avtalerett

- Grensen mellom forpliktende og uforpliktende utsagn. Avtaleinngåelsen. Fullmakter. Tolkning og utfylling av avtaler. Ugyldige avtaler.

Kjøpsrett

- Kort oversikt over kjøpsloven. Kjøpers plikter. Selgers plikter. Risikoovergangen. Mislighold og misligholdsbeføyelser.

Selskapsrett

- Oversikt over og karakteristika ved eierformene. Hvem som kan forplikte selskapene utad.

Tings- og panterett

- Oversikt over panteloven. Forskjellige typer pant. Avtalepant i fast eiendom, driftstilbehør og løsøre, varelager, fordringer (herunder aksjer og fondsaktiver), salgspant. Aktuelle rettskonflikter knyttet til rettigheter til ting, inkl. fast eiendom.

Pengekravsrett (Motregning, forsinkelsesrenter, inkasso, foreldelse)

- Vilkår for og virkninger av motregning. Vilkår for og virkninger etter forsinkelsesrenteloven. Inndrivelse av krav etter inkassoloven, herunder om god inkassoskikk og omkostninger. Foreldelse – frister, starttidspunkt og avbrytelse.

Tvangsfullbyrdelse, gjeldsforhandling og konkurs

- Enkeltforfølgning/tvangsdekning av krav etter tvangsfullbyrdsloven både med og uten særlig tvangsgrunnlag. Arrest og midlertidig forføyning. Vilkår for og virkninger av gjeldsforhandling og av konkurs, for skyldner og for kreditorene.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert gjennomføringstid på denne modulen er ett semester.

Eksamen

Modulen avsluttes med en 3 timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU14721 Kredittjus - skriftlig eksamen , teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1472, 2 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling og ikke-programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av modulen.

Kurskode SFU1473

Økonomi og psykologi

Studium: Credit Management Program
Kursansvarlig: Anders Tveit, Emanuel Blattner
Institutt: Samfunnsøkonomi
Semester: Deltid: Høst
Vekttall: 2

Mål

Kurset skal gi:

- innsikt i sentrale samfunnsøkonomiske begreper og sammenhenger
- forståelse for samspillet mellom bedrifter, banker, interesseorganisasjoner og offentlig sektor i samfunnsøkonomien
- deltakerne trening i å treffe beslutninger i samarbeid med andre under stadig skiftende rammebetingelser.
- innsikt i økonomiske beslutningsprosesser, gruppedynamikk, kommunikasjon, konflikthåndtering, forhandlinger og endringsforståelse.

Forkunnskaper

Som for programmet.

Obligatorisk litteratur

Samuelson & Nordhaus: *Macroeconomics*, seventeenth editon, New York, McGraw-Hill, 2001.
Greenberg J. & Baron R. A.: *Behavior in organizations: Understanding and managing the human side of work*. Prentic Hall. Last editon. Upper Saddle River. N.J.
Rognes Jørn: *Forhandlinger*. Tano. Ascheoug. Siste utgave.
Blattner, Emanuel og Tveit, Anders: *Anvendt Makroøkonomi, velferd gjennom konkurranse, Et treningsprogram for læring om samfunnsøkonomiske sammenhenger*. Kompendium. Handelshøyskolen BI. 2001.

Anbefalt litteratur

Finansdepartementet. *Stortingsmelding nr. 1: Nasjonalbudsjettet*. Oslo: Finans-og tolldepartementet, siste utgave.
Norges Banks rapportserie, *Inflasjonsrapport*. Siste utgave.

Emneoversikt

Simuleringsmodell: Makropoly

Økonomiske emner

- Nasjonalregnskap og økonomisk vekst
- Makroøkonomisk politikk i åpne økonomier
- Rentedannelse i finansmarkeder
- Markedsteori - markedsformer og markedsimperfeksjoner
- Etterspørselsteori

Psykologiske aspekter

- Motivasjon
- Persepsjon
- Beslutningsadferd
- Gruppeprosesser
- Kommunikasjon
- Konflikthåndtering
- Forhandlinger

Dataverktøy

PC benyttes i beslutningsprosessen. Programvaren som benyttes, er Makropoly.

Gjennomføring

Normert gjennomføringstid på denne modulen er ett semester. I modulen inngår et beslutningsspill som bygger på en makroøkonomisk simuleringsmodell. Kursdeltakerne «overtar» ledende stillinger i regjering, sentralbank, bank, bedrift, miljøorganisasjon og fagforening.

Kurset er prosessorientert i den forstand at psykiske reaksjoner og sosiale prosesser som oppstår innad og mellom gruppene i de økonomiske beslutningene, brukes som råstoff i psykologidelen av kurset. Kurset forutsetter aktiv deltakelse fra den enkelte kursdeltaker.

Eksamen

Modulen avsluttes med en 72 timers hjemmeeksamen som løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter.

Eksamenskode

SFU14731 Økonomi og psykologi - hjemmeeksamen som teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1473 Psykologi og økonomi, 4 vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av modulen.

Spesialkurs

Spesialkurs tilbys innenfor fagfelt som er aktuelle med bakgrunn i utviklingen innen finansnæringen, eller ut fra særskilte behov i markedet. Kursene er normalt vekttallsgodkjente ved Handelshøyskolen BI, men inngår i regelen ikke i den ordinære studiemodellen.

Kurskode SFU0699

Forkurs i finans

Studium: Spesialkurs
Kursansvarlig: Eldrid Aa. Stranden
Institutt: Finansiell økonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 0

Mål

Kurset skal gi tilstrekkelige forkunnskaper for Privatøkonomi med jus del II, beregnet for studenter som kun ønsker å ta enkeltkurs i Senter for finansutdannings studiemodell.

Studenter som sikter mot en grad/tittel i Senter for finansutdannings studiemodell, eller ønsker å ta Privatøkonomi med jus del III på et senere tidspunkt, anbefales å velge SFU0607 Finans m/budsjettering.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Svae, Per Hjalmar. 2000. *Forkurs i finans: Studieveiledning* (revidert av Grundekjøn, O.T.)
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

Målet med kurset er å gi en innføring i finansmatematikk og investeringsanalyse (forenklet utgave av 0607 Finans m/budsjettering).

Følgende emner inngår:

- Introduksjon til renteregning
- Beregning av nåverdi og sluttverdi av et enkeltbeløp
- Beregning av nåverdi, sluttverdi og annuitetsbeløp ved annuiteter
- Beregning av nåverdi og internrente av en kontantstrøm
- Budsjettering av kontantstrøm etter egenkapital- og totalkapitalmetoden
- Lønnsomhetsvurdering med nåverdi- og internrentemetoden

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Forkurset gjennomføres i forkant/parallelt med Privatøkonomi med jus del II og består av studieveiledning med oppgaver og eksempler. Forkurset baseres på selvstudier, og det inngår ikke innleveringsoppgaver. Det tilbys én studiesamling à én dag.

Eksamen

Det er ingen eksamen i forkurset.

Kurskode SFU1430

Globale penger

Studium: Spesialkurs
Kursansvarlig: Arne Jon Isachsen
Institutt: Samfunnsøkonomi
Semester: Deltid: Høst/Vår
Vekttall: 2

Mål

Hensikten med kurset er å gi rådgivere bedre innsikt i og kunnskaper om viktige økonomiske sammenhenger. Deltakerne får bedre forståelse av makroøkonomiske forhold som er av betydning for hvordan renter og valutakurser fastsettes. Videre gis en innføring i ulike finansielle markeder, herunder aksje- og obligasjonsmarkedet, både i Norge og i utlandet. Det legges stor vekt på en god forståelse av sammenhengen mellom risiko og avkastning.

Forkunnskaper

Grunnleggende kunnskaper i økonomi/finans. For studenter som ikke har slike kunnskaper, kreves et forkurs.

Obligatorisk litteratur

Isachsen, Arne Jon og Ole Bjørn Røste, red. 1999. *Euroen og den norske kronens skjebne*. Bergen: Fagbokforlaget.

Isachsen, Arne Jon og P. Haugerud. 2001. *Pensumhefte i Globale penger*, del I og II. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Isachsen, A.J. og P. Haugerud. 2001. *Studieveiledning i Globale penger*, del I og II. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Anbefalt litteratur

Norges Bank: *Penger og kreditt*, og *The Economist*

Emneoversikt

Makroøkonomi

- Hva er penger? Globale penger
- Rentens terminstruktur
- Sammenheng mellom renter og valutakurs
- Inflasjon, og begrepet reell valutakurs
- Pengepolitikk
- Euroen. Det internasjonale betalingssystem.

Mikroøkonomi

- Beslutninger under usikkerhet
- Aksjemarkedet
- Obligasjons- og pengemarkedet
- Valutamarkedet
- Sammenhengen mellom risiko og avkastning i rente-, valuta- og aksjemarkedet

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår to obligatoriske innsendingsoppgaver. Det tilbys to studiesamlinger à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en 3 timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU14301 Globale penger - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1430, 2 vektall.

Hjelpemidler til eksamen

Egne notater begrenset til 4 håndskrevne A-4 sider og programmerbar kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode SFU1460

How to Survive in Banking

Studium: Spesialkurs
Kursansvarlig: Ketil Johansen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 0

Mål

Hovedmålet med kurset er å sette deg som arbeider i finansinstitusjoner, som banker og forsikringsselskaper, istand til å bruke engelsk i jobbsituasjoner hvor engelsk er kommunikasjonsspråket.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Grimsgaard, E., Johansen, K. og Ydstie, J. T. 2000. *How to Survive in Banking. An English language course for international banking. Lydbok*. Oslo: NSI Lydproduksjon AS.

Grimsgaard, E., Johansen, K. og Ydstie, J. T. 2000. *How to Survive in Banking. An English language course for international banking. Tekstbok*. Oslo: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning.

Emneoversikt

- Modern banking
- The Norwegian Banking System
- Everyday Banking Documents
- Banking Services
- International Perspectives
- The Banking Systems of the United Kingdom and the United States
- Commercial Correspondence
- Grammar

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring:

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår 6 obligatoriske innsendingsoppgaver. Kurspakken består av en tekstbok og en lydbok som inneholder 6 kassetter.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers skriftlig, individuell eksamen.

Eksamenskode

SFU14601 How to Survive in Banking - skriftlig eksamen, teller 100% for å oppnå karakter i kurset SFU1460, ingen vekttall.

Hjelpemidler til eksamen

Engelsk-engelsk ordbok.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Innpassing av utdanning i Senter for finansutdannings studiemodell

Nedenstående gjelder innpassing av tidligere utdanning fra Senter for finansutdanning etter studiemodell av 1988/89 eller senere, og innpassing av ekstern høyskole-/universitetsutdanning.

Generell bestemmelse

For å få utstedt vitnemål på trinn I må minimum 50% av utdanningen være avlagt ved Handelshøyskolen BI.

For å få utstedt vitnemål på trinn II eller trinn III må minimum 50% av utdanningen være avlagt ved Senter for finansutdanning.

Trinn I

Bankfaglig eksamen avlagt etter studiemodell av 1988/89 eller senere, fullført bedriftsøkonomstudium eller tilsvarende økonomisk-administrativ utdanning fra f.eks. DH, innpasses etter søknad som trinn I i studiemodellen.

Studenter med ovennevnte utdanning kan starte direkte i studiemodellens trinn II. Trinn II og trinn III avviker noe fra den ordinære studiemodellen. Nærmere informasjon om dette får du ved å henvende deg til Studieadministrasjonen ved Senter for finansutdanning. Studenter med enkeltkurs fra Senter for finansutdannings fagkursportefølje eller tilsvarende høyskolekurs innen økonomisk-administrative kurs kan søke om fritak fag mot fag.

Trinn II og trinn III

Studiekurset SFU3102 Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement gir fritak for spesial-emnet SFU0581 Bedriftsanalyse I (5 vekttall). Studiekurset SFU3101 Samfunnsøkonomisk analyse gir fritak for kurset SFU0511 Bank og samfunn. Utdanning fra andre studieretninger ved Handelshøyskolen BI eller ekstern utdanning kan innpasses med inntil 10 vekttall, etter individuell vurdering. Det er krav om at utdanning som innpasses må være del av et fordypningsstudium.

Skriftlig søknad om innpassing av ekstern utdanning må sendes Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Søknaden skal inneholde:

- attestert kopi av vitnemål
- kursbeskrivelser som omhandler innhold, omfang og eksamensform på kurset
- pensumoversikt

Ved søknad om innpassing av tidligere utdanning fra Senter for finansutdanning henvises bare til kurskode/-navn, samt årstall for avlagt eksamen.

Søknadsfrist for høstsemesteret: 1. juni
Søknadsfrist for vårsemesteret: 1. desember

Diplomoppgave - studiemodell av 1988/89 og 1994/96

Mot slutten av diplomøkonomstudiet skal studenter som følger tidligere studiemodeller ved Senter for finansutdanning*, skrive en diplomoppgave over et selvvalgt emne. Emnet skal være aktuelt for egen bank- og/eller hele banknæringen.

Diplomoppgaven kan bestå i å utrede et avgrenset, faglig problem, kartlegge og analysere utviklingen på et bestemt område eller en kombinasjon av utrednings-, kartleggings- og analysemetodikk.

Oppgaven skal vise om studentene alene eller i grupper har evne til å anvende faglige og metodiske kunnskaper og ferdigheter på det emneområde som er valgt.

Oppgaven kan skrives av én, to eller unntaksvis tre studenter.

Etter studiemodell av 1988/89 og 1994/96 vil diplomoppgaven inngå i diplomøkonomstudiet i bank og finans med 5 vekttall. Det gis *ikke* fritak for skriving av diplomoppgave.

Evalueringsform

Diplomoppgaven evalueres etter karakterene bestått/ikke bestått. I tillegg avgir sensorene en skriftlig vurdering av oppgaven.

Karakterkrav for å skrive diplomoppgave

For å få adgang til å skrive diplomoppgave må studenten ha bestått fire studiekurs med gjennomsnittlig eksamenskarakter 3.00 eller bedre.

Kontakt Senter for finansutdanning for å få tilsendt retningslinjer og priser for skriving av diplomoppgave.

- * - Diplomøkonomeksamen med diplomoppgave, studiemodell av 1988/89, 40 vekttall. (Bygd på Bankfaglig eksamen, 20 vekttall.)
- Diplomøkonomeksamen med diplomoppgave, studiemodell av 1994/96, 40 vekttall. (Bygd på Grunnstudium bank, 20 vekttall.)

Oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning

En student som strekker studiet ut over normert studietid, vil ofte ved fullføring av studiet ha en kursportefølje som avviker fra normalstudieplanen. Endringer i pensum og litteratur gjennomføres fra tid til annen for å sikre et høyt faglig nivå i studiet.

Nedenfor følger oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning fra og med studiemodellen 1988/89.

Studier

Bankfaglig eksamen	studiemodell av 1988/89	(20 vekttall)
Grunnstudium bank	studiemodell av 1994/96	(20 vekttall)

Fagkurs

2101	Kostnads og inntektslære
2102	Regnskap
2103	Investering/finansiering/budsjettering
2104	Kapitalforvaltning
2105	Økonomisk styring
2111	Innføring i bedriftsøkonomisk analyse
2112	Regnskap
2114	Kapitalforvaltning
2116	Samfunnsøkonomi
2201	Arbeidspsykologi
2202	Organisasjonslære
2203	Internkontroll
2301	Rettslære I
2302	Rettslære II
2303	Rettslære III
2401	Bankengelsk
2402	Markedsføring i bank
2403	Innføring i EDB

Økonomisk-administrative kurs

0600	Økonomistyring I
0602	Økonomisk analyse med finans
0604	Økonomisk analyse
0606	Finans
0620	Statistikk og dataanalyse
0622	Samfunnsøkonomi
0630	Markedsføringsledelse I
0632	Organisasjon og ledelse
0633	Arbeids-, organisasjonspsykologi og ledelse

Spesialemer

0534/0535	Bedriftsanalyse med jus
0541-0545	Privatøkonomi med jus
0551	Bankjus
0562	Forsikring II
0571	Bankdrift del I
0572	Bankdrift del II
0574	Strategi og styring i bank I

Studiekurs

3101	Samfunnsøkonomisk analyse
3102	Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement
3103	Næringsøkonomisk analyse
3201	Organisasjon og ledelse i bank
3202	Personalledelse
3211	Organisasjonsutvikling i bank
3212	Personalledelse
3304	Praktisk finansiering og investering
3311	Penger og kreditt

Spesialkurs

1420	Skatterett
------	------------

Studiehåndbok

Kursbeskrivelser

Studieadministrativ informasjon

Administrasjonen ved Senter for finansutdanning

Øyvind Ramvi
Rektor

Hilde Nordli
Studieleder

Kristin Grigson
Studiekonsulent

Anne Storås Modig
Studiekonsulent

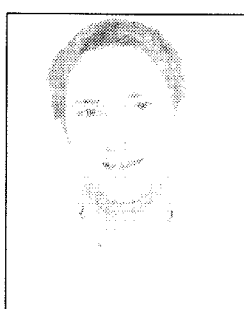
Jorunn Halvorsen
Studiekonsulent

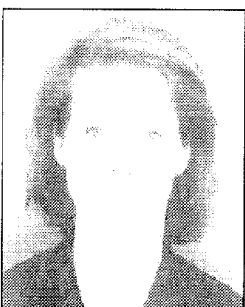
Lise Strøm
Studiekonsulent

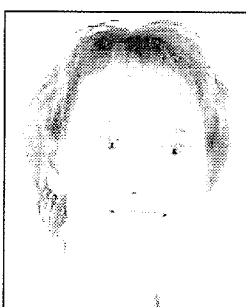
Anne Hennum
Studiekonsulent

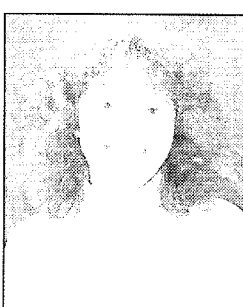
Ola Øivind Ommedal
Studiekonsulent

Inger Sakshaug
Studiekonsulent

Anne Faye Willoch
Studieveileder

Kari Hardhaug
Grafisk formgiver
(permisjon)

Solveig Olsen
Studiesekretær

Elisabeth Magnussen
Sentralbord

Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning

Eyvind Lychesv. 19 A • Postboks 580 • 1302 Sandvika • Telefon: 67 55 75 60

Telefax: 67 55 75 69 • E-post: finansutdanning@bi.no

Faglig personale

Senter for finansutdanning er knyttet til Handelshøyskolen BIs øvrige faglige personale. Hvem som har fagansvar for det enkelte kurs ved Senter for finansutdanning fremgår av hver enkelt kursbeskrivelse.

Førsteamanuensis Eldrid Aashaug Stranden

Institutt for Finansiell økonomi, er faglig leder for BIs bankstudier med ansvar for både fjernundervisningen (Senter for finansutdanning) og heltidsstudiet (BI Oslo). Stranden arbeider hovedsakelig med områdene privatøkonomi og bedriftsanalyse. Hun er utdannet siviløkonom, med høyere avdelings eksamen fra NHH.

Studierektor Dag Jørgen Hveem

Institutt for Regnskap - revisjon og jus, arbeider hovedsakelig med områdene privatøkonomi og bankjus. Hveem er utdannet cand.jur. og diplomøkonom BI i bankfag.

Faglig studieleder Ole Tellef Grundekjøn

Institutt for Regnskap - revisjon og jus, arbeider med privatøkonomi med jus, samt skatterelaterte spørsmål både i og utenfor næring. Grundekjøn er utdannet cand.jur. og siviløkonom.

Professor Arne Jon Isachsen

Institutt for Samfunnsøkonomi. Isachsen arbeider med bank og finans. Han har Ph.D. fra Stanford University. Isachsen har bl.a. ansvar for kurset Globale penger.

Øvrige faglige medarbeidere

Prof. dr. juris. Viggo Hagstrøm

Det juridiske fakultet i Oslo, er tilknyttet Senter for finansutdanning som spesialrådgiver.

Prosjektkonsulent Knut Dyre Haug

Arbeider med utvikling av programmer innen forsikring. Dyre Haug er assisterende direktør i Storebrand Bank.

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning har i tillegg til den faste staben ansatt fagpersoner (lærere) for hvert enkelt kurs. Ved kursstart blir hver student tilknyttet en fagperson som evaluerer og gir kommentarer til innsendingsoppgavene, og som er tilgjengelig for veiledning. Faglige henvendelser gjøres primært til lærer.

På de fleste av våre kurs tilbyr vi studiesamlinger. På samlingene benytter vi ansatte fra BIs faglige stab og eksterne forelesere fra bank- og finansmiljøene i Norge.

Senter for finansutdanning vektlegger faglig innsikt såvel som pedagogisk fremstillingsevne.

Vedtekter og mandat for Handelshøyskolen BIs råd for bankstudier

Med hjemmel i Voksenopplæringslovens §15 og forskrifter av 10.03.94 (F-37/94) oppnevnes et rådgivende utvalg med mandat og oppgaver som nevnt nedenunder.

Mandat

Rådet for bankstudier er rådgivende for Handelshøyskolen BIs ledelse og høyskolestyre i faglige spørsmål vedrørende bankstudiene. Den overordnede oppgaven er å sikre studienes forankring i banknæringen.

Oppnevning og sammensetning

Rådet skal ha 9 medlemmer; 5 fra banknæringen og 4 fra BI. Hver av bankforeningene oppnevner 2 medlemmer og Finansforbundet velger 1 representant. BI er representert med ansatte fra både den faglige og den administrative stab.

Rådets funksjonstid er 4 år. For å sikre kontinuitet skiftes halve rådet hvert annet år. Rådet velger selv leder og nestleder.

Vedtaksførhet og møtebok

Rådet er vedtaksført når mer enn halvparten av medlemmene er til stede. Ved avstemning blir saken avgjort ved simpelt flertall.

Det skal føres møtebok over drøftinger i rådet. Blir det stemt i en sak, skal resultatet av avstemningen føres i møteboken. Det samme gjelder dissenser.

Utskrift av møteboken sendes til orientering til de organer som har foreslått medlemmene.

Rådets sammensetning

Rådet for finansstudier er pr. juni 2001 sammensatt slik:

Representanter fra banknæringen

Marit Sagen Åstvedt, avdelingsdirektør, Sparebankforeningen i Norge
Eldar Kjendlie, personalutviklingssjef, Sparebanken Hedmark
Arnfinn Kalleberg, personaldirektør, Kreditkassen
Tore-Wiggo Sørensen, organisasjonsdirektør, Den norske Bank
Dag Arne Kristensen, forbundsleder, Finansforbundet

Representanter fra BI

Jens Petter Tøndel, direktør
Eldrid Aashaug Stranden, 1. amanuensis
Hermod Skånland, professor II
Dag E. Michalsen, 1. amanuensis

Navneendring/Adresseendring

Ved navneendringer må navneendringsbevis vedlegges. Studentene plikter å melde fra om adresseendring, dersom studieinformasjon o.l. skal komme frem til studenten i rett tid.

Apollon - fagveiledningstjeneste på Internett

Apollon er Handelshøyskolen BIs virtuelle klasserom for undervisning og kommunikasjon via Internett. Det er en web-applikasjon med et lett tilgjengelig brukergrensesnitt og fungerer som et informasjons- og kommunikasjonsverktøy for utveksling og utvikling av kompetanse. Dette er et supplement til det øvrige undervisningstilbudet.

Denne tjenesten er beskyttet med et passord, og studenten må derfor legge inn sin egen brukerident (username) og passord (password). Passord og brukerident vil bli sendt den enkelte student.

Bibliotek tjenester

En rekke databaser for søking etter litteratur og nyhetsstoff er tilgjengelig via Handelshøyskolen BIs datanettverk. Bruk Handelshøyskolen BIs Bibliotek tjenerstes hjemmesider på Internett, adresse <http://www.bi.no/library/> for å komme inn i basene som BI kjøper tilgang til. Der finner du også lenker til andre Internett-adresser relevante for Handelshøyskolen BI/NMHs studier.

Samarbeid ved løsning av innsendingsoppgaver

Innsendingsoppgaver kan løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter. Studentene etablerer selv grupper ved studiestart og navn på deltakerne sendes Senter for finansutdanning. Gruppen får tildelt samme lærer og sender inn én felles besvarelse på hver innsendingsoppgave. Dersom det skjer endringer i gruppens sammensetning i løpet av studietiden, må studieadministrasjonen få beskjed umiddelbart.

Se for øvrig § 29.5 pkt. d) i Studiereglement for Handelshøyskolen BI.

Kostnader og gebyrer

- Kostnader ved kontinuasjonseksamen: kr 370,- pr. vektall.
- Gebyr ved utsettelse (forlenget studietid): kr 1.000,-.
- Nytt vitnemål: kr 500,-.

Det tas forbehold om endringer i prisene.

Vitnemål

Studiemodell av 1988/89 og 1994/96

Kandidater som fullfører Diplomøkonom BI i bankfag etter studiemodell av 1988/89 og 1994/96, vil automatisk få tilsendt vitnemål. Det forutsettes at kandidatene tilfredsstiller kravene i reglementene.

Studiemodell av 1994/95 eller senere

Kandidater som fullfører Grunnfag i økonomi BI, Bankkandidat BI og Diplomøkonom BI i bank og finans etter studiemodell av 1994/95 eller senere, må anmode spesielt om å få tilsendt vitnemål.

Vitnemål skal, foruten opplysninger om eksamensenhetene og deres vektallsomfang, være påført tidspunkt (semester) for fullføring av de enkelte kursene, eksamenskarakterene, gjennomsnittskarakterer for innsendingsoppgaver og eventuelt hovedkarakter.

Dersom kandidaten tidligere har mottatt vitnemål for et studium og senere ønsker å få utstedt nytt vitnemål, må det påregnes et gebyr (se ovenfor).

Ta kontakt med Senter for finansutdanning dersom du har spørsmål vedrørende utstedelse av vitnemål.

Eksamensplan for Senter for finansutdanning studieåret 2001/2002

Nedenfor følger en oversikt over eksamensdager ved Senter for finansutdanning.

Det tas forbehold om endringer.

Kursnavn	Kurskode	Høst 2001		Vår 2002	
		Dato	Kl.	Dato	Kl.
Økonomisk-administrative kurs					
Bedriftsøkonomisk analyse (BØK 9700) Caseutlevering primo november/ultimo april	SFU0601	12.12	09-14	08.06	09-14
Finans m/budsjettering	SFU0607	03.12	09-12	05.06	09-12
Makroøkonomi (SØK 8400)	SFU0623	ut 07.12	15.00	ut 24.05	15.00
		inn 10.12	15.00	inn 27.05	15.00
Markedsføringsledelse (MRK 8614)	SFU0631	24.11	09-14	03.06	09-14
Organisasjonspysykologi og ledelse (ORG 9601)	SFU0634	28.11	09-14	16.05	09-14
Regnskapsanalyse	SFU0605	04.12	09-12	06.06	09-12
Statistikk og dataanalyse (MET 8006) Caseutlevering primo desember/primo juni	SFU0621	18.12	09-12	19.06	09-12
Spesialemner					
Bank og samfunn	SFU0511	12.12	09-14	13.06	09-14
Bedriftsanalyse I	SFU0581	11.12	09-14		
Forsikring I	SFU0560	13.12	09-15	11.06	09-15
Plasseringsrådgivning	SFU1410	12.12	09-15	14.06	09-15
Privatøkonomi med jus del I	SFU0590	13.12	09-14	14.06	09-14
Privatøkonomi med jus del II	SFU0592	12.12	09-14	12.06	09-14
Privatøkonomi med jus del III	SFU0594			14.06	09-14
Prosjektledelse	SFU0586	11.12	09-14		
Skatterett	SFU1425	11.12	09-14	12.06	09-14
Strategi og styring i bank I - kontinuasjon, siste gang	SFU0574			07.06	09-14
Strategi og styring i bank II	SFU0575	14.12	09-14		
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	SFU0584	07.12	09-14		

Studiehåndbok

Kursnavn	Kurskode	Høst 2001		Vår 2002	
Studiekurs		Dato	Kl.	Dato	Kl.
Kreditt- og depotjus	SFU3302			06.06	09-14
Markedsstrategisk ledelse - kontinuasjon, siste gang	SFU3303	14.12	09-15		
Credit Managemenet					
Informasjonsledelse og CM	SFU1470				
Kredittjus	SFU1472			22.03	09-12
Risikostyring og kreditt	SFU1471			24.05	09-12
Økonomi og psykologi	SFU1473				
Spesialkurs					
Globale penger	SFU1430	12.12	09-12	14.06	09-12
How to Survive in Banking	SFU1460	07.12	09-12	07.06	09-12

Viktige opplysninger vedrørende eksamen

I tillegg til opplysningene i dette kapitlet forutsettes det at studentene gjør seg kjent med gjeldende studiereglementer for Handelshøyskolen BI, herunder særskilte regler for Senter for finansutdanning slik disse står oppført i kapittel IV.

Hjelpemidler til eksamen

Eventuelle tillatte hjelpemidler til eksamen fremgår av kursbeskrivelsen i det enkelte kurs.

Ingen hjelpemidler tillatt

Betyr at det kun er tillatt med skrivesaker.

Alle hjelpemidler tillatt

Betyr at det er lov å ha med skriftlig materiell som bøker, notater o.l. Alle hjelpemidler innbefatter også programmerbar kalkulator. Kalkulatorens bruksanvisning er kun tillatt brukt når alle hjelpemidler er tillatt. Bærbar PC er kun tillatt dersom det er oppgitt som tillatt hjelpemiddel i kursbeskrivelsen.

Spesifiserte hjelpemidler

Betyr at det er lov å benytte de hjelpemidler som er oppgitt i kursbeskrivelsen. Dersom kalkulator er tillatt hjelpemiddel, kan likevel ikke bruksanvisningen benyttes.

Programmerbar kalkulator

Betyr at kalkulatoren ikke må vise mer enn 160 tegn, tekst eller tall på skjerm/display. Den må være batteridrevet og ikke ha skriveenhet. Den må ikke forstyrre andre studenter med pipelyd o.l.

Ikke-programmerbar kalkulator

Betyr at kalkulatoren ikke skal kunne programmeres (funksjonene M- og M+ tillates). Følgende funksjoner er tillatt; pluss, minus, dele, gange, rot, prosent og likhetstegn.

Eksamenspåmelding, eksamensavmelding og eksamenssted

Det vises til Studiereglement for Handelshøyskolen BI.

Studentene må lese kursbeskrivelsen(e) det semesteret/studieåret eksamen skal avlegges.

Eksamenspåmelding

Studentene blir påmeldt til eksamen i de respektive kurs, det semesteret eksamen avholdes.

Studenter som har hengefag eller ønsker å forbedre tidligere oppnådd(e) resultat(er) og som er innenfor fullføringsfristen for kurset har selv ansvaret for å melde seg opp til aktuell(e) eksamen(er).

Eksamensavmelding

Studentene kan melde seg av eksamen innen angitt frist hvert semester. Dersom studentene ikke melder seg av eksamen innen fristen, registreres ett – 1 – eksamensforsøk i de(t) aktuelle kurs. Studentene har maksimalt tre – 3 – eksamensforsøk.

Frist for eksamensavmelding er:

Uke 40 i høstsemesteret

Uke 10 i vårsemesteret

Eksamenssted

Studenten blir automatisk tilknyttet nærmeste eksamenssted, som regel nærmeste BI Høyskole.

Studenter som er påmeldt til eksamen kan endre eksamenssted.

Frist for å endre eksamenssted:

Uke 40 i høstsemesteret

Uke 10 i vårsemesteret

Eksamen i utlandet

Studenter som ønsker å avlegge eksamen i utlandet må ta direkte kontakt med Eksamenskontoret ved Senter for finansutdanning så tidlig som mulig, senest innen uke 40 i høstsemesteret og uke 10 i vårsemesteret.

Studenter som har bostedsadresse i utlandet, eller av presserende årsaker må oppholde seg i utlandet i eksamensperioden, kan gis tillatelse til å avlegge eksamen ved en norsk ambassade, konsulat eller skole.

I de tilfeller som det er tidsforskjell mellom norsk og utenlandsk sted skal eksamen, så langt råd er, avholdes samtidig som i Norge. Eksamen i utlandet må i alle tilfeller starte før studentene i Norge kan forlate eksamenslokalet, dvs. 1 time etter eksamensstart.

Eksamen kan kun avlegges ved norsk ambassade/konsulat eller skole. Forespørsler om andre eksamenssteder vil bli avvist.

Studentene må selv kontakte eksamensstedet for å få en skriftlig bekreftelse av den som påtar seg ansvaret for gjennomføringen av eksamen. Bekreftelsen fylles ut på eget skjema som fås ved henvendelse til Eksamenskontoret ved Senter for finansutdanning. Den ansvarlige ved eksamensstedet må beherske norsk skriftlig og muntlig (engelsk godtas ikke). Dette kreves fordi den ansvarlige må kunne kontrollere at det kun benyttes tillatte hjelpemidler, og at eventuelle notater i disse er lovlige.

Bekreftelsen sendes til:

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning v/eksamensansv., Postboks 580, 1302 Sandvika
Uten denne bekreftelsen vil eksamensoppgavene(e) ikke bli sendt.

Studenter som ønsker å avlegge eksamen i utlandet må betale et administrasjonsgebyr på kr 500,- pr. eksamen. Studentene må selv dekke eksamensstedets forlangende.

Forlenget tid til eksamen

Ved tre timers eksamen gis: **30 minutter** i tillegg

Ved fire timers eksamen gis: **45 minutter** i tillegg

Ved fem timers eksamen gis: **60 minutter** i tillegg

Ved seks timers eksamen gis: **75 minutter** i tillegg

Det gis ikke forlenget tid til en- og to timers eksamen. Heller ikke til hjemmeeksamen, fagoppgave eller prosjektarbeid.

Studenter med annet morsmål enn norsk får ikke forlenget tid til eksamen. De har imidlertid anledning til å levere sin besvarelse på engelsk eller benytte norsk-norsk ordbok.

Det benyttes eget skjema for søknad om forlenget tid til eksamen. Skjemaet fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning.

Frist for å søke om forlenget tid i høstsemesteret: Uke 40

Frist for å søke om forlenget tid i vårsemesteret: Uke 10

Sykdomsforfall ved eksamen

Kandidater som ved sykdom kan dokumentere at de var forhindret fra å møte til eksamen, vil få adgang til å avlegge ny eksamen neste gang eksamen arrangeres uten å betale kontinuasjonsavgift. Brev m/legeattest må være Senter for finansutdanning i hende **senest to uker etter eksamen**.

Studenten plikter selv å melde seg opp til ny eksamen, neste gang han/hun skal ta eksamen.

Offentliggjøring av sensur

Televoice - Sensurtelefonen

Sensur vil bli offentliggjort fortløpende ved hjelp av sensurtelefonen ca. 25 virkedager etter hver eksamen. Benytt telefon med «firkantttast», oppgi ditt studentnummer og du får opplyst dine eksamensresultater. Sensurtelefonen oppdateres kun én gang i døgnet (om kvelden). Det understrekes at opplysninger om sensur ikke blir gitt ved telefonhenvendelse til Handelshøyskolen BI.

All sensur skal foreligge på sensurtelefonen senest 12. august (for vårsemesteret) og 11. februar (for høstsemesteret). Disse datoene er å anse som offentlige sensurdatoer. Det vises forøvrig til Studiereglement ved Handelshøyskolen BI.

Klage på sensur

Det vises til Studiereglement ved Handelshøyskolen BI og Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener.

1. Frist for anmodning om sensurbegrunnelse

Fristen for å anmode om sensurbegrunnelse er 2 – to – uker etter offentliggjøring av sensur (12. august / 11. februar). Særskilt skjema for anmodning om sensurbegrunnelse skal benyttes. Skjemaet fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning.

Skjema for anmodning om sensurbegrunnelse må fylles ut nøyaktig. Det er spesielt viktig at studenten(e) påpeker hvilke forhold som tilsier at besvarelsen er for strengt vurdert. Dersom sensorveiledning foreligger skal denne benyttes som underlag for den faglige begrunnelsen. En generell og ikke faglig begrunnet anmodning vil bli avvist. Dersom anmodningen blir innvilget får studenten(e) avtale om samtale med sensor eller eventuelt en skriftlig tilbakemelding fra sensor.

2. Sensurbegrunnelse

Nærmere informasjon om hvordan sensurbegrunnelsen foregår, fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning. Studenter som ikke møter til avtalt samtale med sensor, anses å ha trukket anmodningen om sensurbegrunnelse tilbake.

3. Omsensur

Fristen for å kreve omsensur er 1 - en - uke etter at sensurbegrunnelse er mottatt. Det er kun studenter som har mottatt sensurbegrunnelse som kan kreve omsensur. Dersom sensurbegrunnelsen ikke godtas og studenten ønsker omsensur, skal skjemaet "Krav om omsensur" leveres til Senter for finansutdanning.

Ved krav om omsensur av hjemmeeksamen, fag- og prosjektoppgaver må alle berørte studenter signere på skjemaet. Det er også viktig at skjemaet fylles nøyaktig ut med samtlige studenters data.

Studentene bør merke seg at omsensur kan føre til en dårligere karakter enn den opprinnelige. Ny karakter er endelig.

Muntlig eksamener og klassepresentasjoner kan ikke påklages.

Innlevering av hjemmeeksamener, prosjekt- og fagoppgaver

Studentene skal dokumentere evne til å anvende teori på teoretiske eller praktiske problemstillinger. Studentene skal dokumentere evne til å skrive et arbeide som tilfredsstiller vanlige akademiske krav til innhold og form (hensyn til eventuelle eksterne målgrupper kommer i tilfelle i annen rekke her).

Formelle krav

Besvarelsen skal innleveres forsvarlig stiftet og i to eksemplarer dersom annet ikke er angitt. Besvarelsens forside skal kun inneholde de opplysninger som er angitt i oppgavesettet. Egenerklæringen som følger oppgavesettet skal leveres inn sammen med besvarelsen. Besvarelsen skal kun leveres ved ett studiested, og må være Handelshøyskolen BI i hende innen angitt tidsfrist.

NB! Besvarelsen kan ikke innleveres på diskett. Telefaks kan heller ikke benyttes. For sent innleverte besvarelser vil normalt ikke bli sensurert. Studenten(e) kan ikke regne med å få besvarelsen tilbake.

Innholdsmessige krav - formål

Oppgavene kan løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter (dersom ikke annet er oppgitt i oppgavesettet). Studentene oppfordres til å samarbeide i grupper. Det er ikke tillatt for flere grupper å samarbeide, da dette betraktes som fusk eller forsøk på fusk og rammes av Studiereglement ved Handelshøyskolen BI §17. Oppdages det for eksempel avskrift av andres besvarelse, kilder uten kildehenvisninger eller direkte "lån" av hele besvarelser skrevet tidligere, er dette å betrakte som fusk.

Endelig oppgavetittel skal være kort og informativ slik at oppgavens innhold fremgår av tittelen. Et sammendrag på inntil én side skal komme rett etter innholdsfortegnelsen og foran selve teksten. Studentene oppmuntres til å bruke egne (og evt. andres) figurer for å illustrere problemstilling, oppbygging, argumentasjonsgang – f.eks. ved årsaksmodeller, flytdiagrammer o.l.

Referanser og litteraturliste

Ved en vitenskapelige høyskole er referanser til kildene viktig for alle faglige arbeider. Bruk av referanser gir forfattere mulighet til å dele kunnskap og sammenligne kilder. Referansene skal opplyse om hva som er egne bidrag og hva som er andres. På den måten kan opplysninger og sitater kontrolleres og etterprøves. God referanseskikk er en måte å sikre mot plagiat så vel som å vise forfatterens resonnementer.

Det er mange måter å sette opp referanser på. Forskningsutvalget ved Handelshøyskolen BI vedtok våren 1999 å anbefale følgende referansestandard for alle studentoppgaver ved BI. Den håndterer alle referanser med en enkel "forfatter-år" referanse i teksten og korresponderende litteraturliste på slutten av dokumentet. Referansen skal gi en så fullstendig informasjon at leseren har mulighet til å finne tilbake til det spesifikke sitatet. Kilden oppgis både i oppgaveteksten (referanse i teksten) og i en egen litteraturliste bakerst i oppgaven. Mer utførlig forklaring finner du på bibliotekets web-side: <http://www.bi.no/library/>

Referanser i teksten

Referanser som gjøres i teksten er ment å gi henvisning til den alfabetiske litteraturlisten i slutten av besvarelsen.

Eksempler

Kilder refereres fortløpende i teksten med forfatterens etternavn og utgivelsesår i parentes etter følgende prinsipper:

... som viser seg å være viktig i strategiske prosesser (Lorange 1993).

Peter Lorange (1993) hevder i sin analyse av strategiske prosesser at...

Ved direkte sitat skal det også henvises til sidenummer. Mellom årstall og sidetall brukes kolon:

Michael Porter (1985: 3) sier det derimot slik "value is what customers are willing to pay."

Litteraturlisten

Alle oppgaver skal ha en litteraturliste som inneholder de verk som det refereres til i teksten, men heller ikke flere. Litteraturlisten skal stå på et eget ark bakerst i oppgaven. Listen sorteres alfabetisk på etternavn. Alle referanser i litteraturlisten må være konsekvent gjennomført med riktig bruk av skille tegn og kursiv for å være korrekt.

Bøker

To forfattere:

Kotler, Philip og Gary Armstrong. 1996. *Principles of marketing*. 7th ed. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.

Redaktører:

Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos, red. 1997. *Strategi som konkurransefortrinn*. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.

Kapitler i bøker

Amdam, Rolv og Gunnar Yttri. 1998. "The European Productivity Agency, the Norwegian Productivity Institute and management education." I *Missionaries and managers: American influences on European management education, 1945 – 1960*, redigert av T. R. Gourvish and N. Tiratsoo. Manchester: Manchester University Press.

Tidsskriftartikler

Stabell, Charles B. og Øystein D. Fjeldstad. 1998. "Configuring value for competitive advantage: On chains, shops and networks." *Strategic Management Journal*, 19 (5): 413-437.

Generelle bedømmelseskriterier

Ved Handelshøyskolen BI benyttes stort sett følgende kriterier ved vurdering av oppgaver:

- 1) Valg av tema og problemstilling
- 2) Formulering av problemstillingen
- 3) Logisk oppbygning/disposisjon
- 4) Metodevalg
- 5) Prioritering
- 6) Analyse og vurdering
- 7) Kildebruk
- 8) Språk

Ad. 1: Valg av tema og problemstilling

Temaet bør være faglig interessant og relevant i forhold til det aktuelle faget eller studiet som et hele.

Ad. 2: Formulering av problemstillingen

Det er viktig at utgangspunktet for arbeidet er klart formulert og at problemstillingen er avgrenset slik at arbeidsmengden er realistisk for den gjeldende tidsramme. Det er også viktig at problemstillingen er kort og klart formulert.

Noen eksempler på formuleringstyper kan tas med: "Handelshøyskolen BIs profil hos tidligere og nåværende studenter" (temabeskrivelse). "Hvem velger Handelshøyskolen BI etter hvilke kriterier?" (forskningsspørsmålet som arbeidet kan gi svar på). "Studenter som betaler studiene selv er mer kritiske til Handelshøyskolen BIs servicenivå enn studenter som får betalt studiene av arbeidsgiver" (hypotese). Problemstillingen er ikke fullstendig formulert uten en klargjøring av de viktigste begrepene, av hvem og hva som skal beskrives og drøftes i arbeidet (enheter og variabler). Ved formuleringen av problemstillingen kan det også utdypes hva som forutsettes og hva som skal undersøkes i oppgaven. Presisering og avgrensing av problemstillingen er vanligvis den mest avgjørende fase i prosjektarbeidet. Erfaringen viser at de studenter som har en klar problemstilling, får mer ut av oppgaven og lager ofte et bedre produkt. Den viktigste grunnen til dette er nok at man gjennom en klar beskrivelse av problemet har kommet langt på vei i løsningen av det.

Ad. 3: Logisk oppbygning/disposisjon

Ved prosjektoppgave gjelder en obligatorisk disposisjon som er logisk og hensiktsmessig ved slike oppgaver. Denne eller en lignende disposisjon kan selvsagt også brukes ved de øvrige oppgavetyperne. Uansett: De enkelte deler i oppgaven bør komme naturlig etter hverandre slik at det skriftlige arbeidet blir lett å lese, slik at det blir "en rød tråd" i besvarelsen. Den røde tråden bør komme frem både i sammendraget og i innholdsfortegnelsen. Sammendraget skal være oppgaven i miniatyr, med forklaring om bakgrunnen for den, problemstilling, metodevalg, kort analysereferat og konklusjon, slik at man kan danne seg et bilde av hva hele oppgaven går ut på. Således må både sammendraget og innholdsfortegnelsen komme foran i besvarelsen.

Ad. 4: Metodevalg

Den metoden (eller de metodene) som velges bør være hensiktsmessig ut fra det problemet man jobber med og de rammebetingelser man arbeider under. Metodevalget skal beskrives kort og begrunnes. Foruten valg av problemstilling og valg av formuleringstype tas særlig følgende metodevalg:

- Valg av enhet(er) og variabler, inkludert eventuell utvalgsstrategi og operasjonalisering.

- Valg mellom datakilder (om foreliggende data kan brukes eller om egen datainnsamling er nødvendig).

- Valg av (evt.) undersøkelsesopplegg.

- Valg av databehandlings- og analyseopplegg.

Også tolkning og rapportering kan evt. betraktes som metodevalg.

Ad. 5: Prioritering

Den som skriver en oppgave bør ikke ta med alt, men prioritere mellom mer og mindre relevant stoff. Hva som er relevant, avhenger av problemstillingen. Man bør evt. bruke vedlegg for dokumentasjon av tabellstoff, o.l.

Ad. 6: Analyse og vurdering

Å skrive en oppgave innebærer innsamling av informasjon (data). Det er sjelden nok å fortelle og beskrive slik informasjon. Studentene bør først og fremst bruke informasjon, dvs. foreta en selvstendig analyse, vurdering og tolkning av informasjon i forhold til problemstillingen.

Ad. 7: Kildebruk

Ved oppgaveløsning samles og brukes (analyseres, vurderes og tolkes) informasjon. Et vesentlig bedømmelseskriterium er hvordan tilgjengelig faglitteratur blir brukt innholdsmessig, både ved valg og utforming av problemstillingen og ved gjennomføringen av selve oppgaven. Med mindre annet er avtalt skal litteraturbruken imidlertid være middel og ikke mål i seg selv. Det er m.a.o. igjen problemstillingen som avgjør hva som er relevant faglitteratur som bør brukes og hva som ikke er relevant. Det er en selvfølge at enhver leser og sensor lett skal kunne identifisere den kilde eller de kildene som er grunnlag for studentens argumentasjon, redegjørelse eller drøfting. Se forøvrig "Referanser og litteraturlister".

Ad. 8: Språk

Ved vurderingen av hjemmeeksamener, prosjekt- og fagoppgaver legges det vekt på rettskrivning og språkføring, og at språket er tilpasset lesergruppen. Dårlig språkføring og svak rettskrivning teller negativt!

Retningslinjer for endring av kurskoder

Høyskolerådet vedtok 13. mai 1991 følgende retningslinjer for endring av kurskoder:

Endring av kurskode skjer når

- Kursinnhold og/eller målformulering er vesentlig endret
- Vekttall er endret
- Nytt kurs innføres.

Endring av kurskode skjer ikke automatisk når

- Obligatorisk litteratur endres
- Hjelpemidler til eksamen endres
- Kursinnhold og/eller målformuleringer justeres
- Eksamensform endres.

For studentene betyr dette at de alltid må lese kursbeskrivelsen(e) som gjelder for eksamen det semesteret – studieåret – eksamen skal avlegges.

Retningslinjer for kontinuasjonseksamener

Følgende retningslinjer ble vedtatt i Høyskolerådet 13. mai 1991:

Kontinuasjonseksamener avholdes normalt ved neste ordinære eksamen i det enkelte kurs.

Eventuelle ekstraordinære kontinuasjonseksamener i påfølgende semester besluttet av Undervisningsutvalget BI-HS/NMH.

Se også pkt. Eksamenspåmelding og Eksamensavmelding.

Tre masterutdanninger ved Handelshøyskolen BI

Videre utdanningsmuligheter

Handelshøyskolen BI tilbyr i dag tre masterprogrammer for deg som ønsker å videreutdanne deg. Alle våre masterprogrammer krever minimum en treåring høyskoleutdanning. Master of Science (MSc) er et to-årig fordypningsstudium som du kan ta rett etter en diplomøkonomutdanning. Våre to øvrige masterprogrammer, Master of Business Administration (MBA) og Master of Management (MM), krever i tillegg 4 års arbeidserfaring.

Master of Science (MSc)

Handelshøyskolen BIs Master of Science studium (MSc) er en utfordrende spesialistutdanning der du fordypet deg innen en av fire forskjellige ledelsesdisipliner: Financial Economics, Strategy & International Business, Marketing og Information Technology Management.

Studiet gir deg faglig fordypning innen valgte spesialisering og oppdaterte kunnskaper innen ledelsesteorier og analytiske teknikker og er et internasjonalt anerkjent studium. Programmet går over to år på heltid og har et interaktivt læringsmiljø med studenter fra hele verden. All undervisning er på engelsk og studiet tilbys ved Handelshøyskolen BI i Sandvika.

Dagens økonomi er karakterisert av en økende grad av internasjonal konkurranse, fragmenterte og krevende markeder og ikke minst en høy teknologisk endringstakt. Dette har bidratt til økende etterspørsel på tung teoretisk kunnskap innen forskjellige ledelsesdisipliner. Gjennom MSc-studiet utdanner BI høyt kvalifiserte kandidater for mer krevende analyse- og konsulentstillinger innen privat og offentlig sektor.

MSc programmet har en sterk akademisk plattform og gjennom studiet vil du få god kontakt med våre faglige ressurspersoner innenfor de forskjellige spesialiseringene. Våre vitenskapelige stab videreformidler sine forskningsbaserte kunnskaper gjennom praktiske problemstillinger som ledere møter innen finans, markedsføring, strategi og informasjonsteknologi. Studiet har stor teoretisk og metodisk tyngde og kvalifiserer derfor til opptak til doktorgradsstudier.

Master of Management (MM)

Master of Management er en grad du oppnår ved å ta tre eller fire masterprogrammer avhengig av om du har en treårig eller fire-årig høyere utdanning fra før. Du kan velge mellom over 30 managementprogrammer, alt fra markedsføring til finans og strategi. Alle programmene teller 10 vekttall og er modulbasert med fem samlinger i løpet av et år. Programmet krever minimum 4 års arbeidserfaring og er tilpasset de som er i arbeid.

Master of Business Administration (MBA)

Dette er en intensiv lederutdanning som går over 11 måneder på heltid. Studiet er internasjonalt med deltakere fra mange land, og all undervisning er på engelsk. Programmet har en generell ledelsesfokus og er svært krevende. For opptak på programmet kreves en treårig høyskoleutdanning og minst 3 års arbeidserfaring.

Reglementer

Studiereglement for Handelshøyskolen BI til godkjenning i Høyskolestyret 25. mai 2000

Kapittel I Generelle regler

- §1 Hvem reglementet gjelder for
- §2 Studentenes undersøkelses og opplysningsplikt
- §3 Opptak
- §4 Studieavgift
- §5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon
- §6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)
- §7 Disiplinærbestemmelser
- §8 Vitnemål

Kapittel II Eksamen

- §9 Definisjoner
- §10 Eksamensformer
- §11 Pensum
- §12 Fritak for eksamen
- §13 Adgang til å gå opp til eksamen
- §14 Eksamensdeltakelse og eksamensfremmøte
- §15 Eksamensavgift
- §16 Forlenget tid til eksamen
- §17 Fusk
- §18 Kontinuasjoneksamen
- §19 Sensur
- §20 Klage over sensurvedtak
- §21 Karakterer og vitnemål
- §22 Særlige regler for flervalgseksamen
- §23 Ordensbestemmelser ved eksamen

Kapittel III Andre bestemmelser

- §24 Endringer
- §25 Forbehold
- §26 Ikrafttredelse

Kapittel IV Særskilte regler

- §27 Særskilte regler for siviløkonom- og revisorstudiet
- §28 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Høyskolene
- §29 Særskilte regler for studiet ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning
- §30 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning
- §31 Academic Regulations for the Master of Science Degree
- §32 Academic Regulations for the Master of Business Administration Degree
- §33 Særskilte regler for bedriftsinterne kurs i regi av Handelshøyskolen BI
- §34 Særskilte regler for høyere revisorstudium Handelshøyskolen BI

Reglementer

Kapittel I

Generelle regler

§1 Hvem reglementet gjelder for

Dette reglementet gjelder for alle studenter ved Handelshøyskolen BI. Med student menes i dette reglementet en person med en skriftlig, bindende og ikke avsluttet studiekontrakt med Handelshøyskolen BI.

§2 Studentenes undersøkelses- og opplysningsplikt

Enhver student plikter å sette seg inn i gjeldende reglementer ved Handelshøyskolen BI og de særskilte reglene som gjelder det studietilbudet studenten følger. Videre plikter studenten å sette seg inn i studieplaner, eksamensplaner, rutiner for eksamenspåmelding og nødvendige forutsetninger for å gå opp til eksamen. Studenten plikter å underrette Handelshøyskolen BI om navn- og adresseendring

§3 Opptak

- a) En søker som aksepterer tilbud om studieplass, må innen en nærmere angitt frist returnere en undertegnet studiekontrakt. Ved slik aksept er søkeren med bindende virkning registrert som student ved Handelshøyskolen BI med de forpliktelser dette medfører. Det er likevel anledning til å trekke seg fra studiet før studiestart dersom melding om dette blir gitt i rekommandert brev innen de frister som fremgår av studiekontrakten. Komplementært gjelder at Handelshøyskolen BI står fritt til å avlyse programmer der det ved studiestart ikke er nok kandidater til å sikre en forsvarlig gjennomføring av programmet.
- b) Innen rammen av ovenstående gjelder egne opptakskrav for de ulike studiene.
- c) Det gis anledning til bytte av studium dersom studenten har akseptert plass på ett av studietilbudene ved Handelshøyskolen BI og senere fått tilbud om og akseptert plass på et annet studium ved skolen.
- d) Denne paragrafen gjelder ikke opptak til bedriftsinterne kurs. For opptak til slike kurs gjelder særskilte regler, jfr. kap.IV.
- e) Klage over formelle feil ved saksbehandlingen ved opptak fremsettes overfor en særskilt nemnd oppnevnt av styret ved Handelshøyskolen BI, eller den styret bemyndiger.

§4 Studieavgift

- a) Enhver student er forpliktet til å betale studieavgift for normert studietid for det aktuelle studium, jfr. dog §5. Studieavgiften betales ved begynnelsen av hvert semester. Normert studietid for det enkelte studium er oppgitt i de særskilte reglene for de ulike studietilbudene. Studenten må betale studieavgift for normert studietid selv om han/hun gjennomfører studiet på kortere tid. Studenter som, på grunnlag av eksamener avlagt ved andre institusjoner, etter søknad innvilges fritak for eksamen på et av Handelshøyskolen BI's studietilbud, innrømmes ikke reduksjon i studieavgiften. Vitnemål utstedes først når studentens økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI er oppfylt.
- b) Manglende betaling av studieavgift medfører tap av studieplass og ordinær rettslig inndrivelse.

§5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon

- a) Dersom en student ønsker å melde seg ut underveis i et studium, kan utmelding skje innen de frister som fremgår av særskilte regler for de ulike studietilbudene. Utmelding må skje i rekommandert sending, først da vil studenten bli registrert som sluttet og være fri for videre betalingsforpliktelser.
- b) Dersom spesielt tungtveiende grunner tilsier det, f.eks alvorlig sykdom, kan en student søke om å få melde seg ut av studiet i løpet av studieåret og bli fri for videre betalingsforpliktelser. Utmeldingen må dokumenteres med legeerklæring eller annen relevant dokumentasjon. På grunnlag av denne dokumentasjonen avgjør Handelshøyskolen BI om det foreligger utmeldingsgrunn.
- c) Studenter som har meldt seg ut av et studium må eventuelt søke om opptak på nytt dersom de senere ønsker studieplass.
- d) Det gis anledning til å søke om inntil ett års permisjon (opphold i studiet) i løpet av studietiden ved f.eks avtjening av førstegangstjeneste eller andre tungtveiende grunner. Ved svangerskap kan studenter etter søknad få innvilget permisjon med inntil ett år per svangerskap. Begrunnet søknad om permisjon og ønsket varighet må sendes rekommandert.

§6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)

Denne bestemmelsen gjelder ikke deltakere på MBA- og MSc-programmene.

Fullføringsfristen er to år utover normert studietid slik denne er angitt i studiekontrakten. For deltakere på enkeltkurs gjelder en tilsvarende fullføringsfrist på ett år. Etter dette må kandidater som ønsker å forbedre karakterer/fullføre studiet søke om nytt opptak ved nødvendige enkeltkurs eller hele studium. Handelshøyskolen BI vurderer da på fritt grunnlag om tidligere avlagte eksamener kan inngå i grad/tittel.

§7 Disiplinærbestemmelser

- a) En student som har gjort seg skyldig i grovt brudd på de bestemmelser som gjelder ved Handelshøyskolen BI, eller som har utvist uverdig atferd som skader eller er egnet til å skade det allmenne omdømmet til Handelshøyskolen BI, kan idømmes disiplinærstraff. Styret kan med 2/3 flertall beslutte å utvise en student for en viss tid eller for alltid. Vedtaket kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av styret i hvert enkelt tilfelle.
- b) For brudd på eksamensreglene (fusk) vises det til egne bestemmelser i kapittel II.

§8 Vitnemål

Etter fullført studium, utstedes et vitnemål som viser at kandidaten har oppfylt de krav som stilles for angjeldende studium, og hvilke karakterer kandidaten har oppnådd på de foreskrevne eksamener. Kandidaten må ha oppfylt alle sine økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI før vitnemålet utstedes, jfr §4.

Kapittel II

Eksamen

§9 Definisjoner

- a) Med eksamen menes i dette reglementet et arrangement hvor studentens ferdigheter og kunnskaper vurderes systematisk i samsvar med faglige normer i den hensikt å fastlegge en karakter som mål på studentens kunnskaps- og ferdighetsnivå.
- b) En eksamen kan gjelde for hele eller deler av ett kurs eller for flere kurs.
- c) Med kontinuasjon menes i dette reglementet en fornyet prøve.

§10 Eksamensformer

- a) De for tiden gyldige eksamensformer er:
 - 1) Skriftlig eksamen
 - 2) Muntlig eksamen
 - 3) Innleveringsoppgaver
 - 4) Klasseprestasjon

Nærmere bestemmelser fremgår av særskilte regler for de aktuelle studier der slike regler er gitt.

- b) Eksamensform, tillatte hjelpemidler og eventuelt gruppestørrelse til eksamen fremgår av kurs- eller emneområdebeskrivelse.
- c) Når spesielt tungtveiende grunner tilsier det kan kandidaten søke den aktuelle studiesjef om å få arrangert muntlig i stedet for skriftlig eksamen.

§11 Pensum

Alle eksamener baseres på det til enhver tid gjeldende pensum.

§12 Fritak for eksamen

Handelshøyskolen BI kan etter søknad gi fritak for eksamen i et bestemt kurs på grunnlag av eksamener avlagt ved Handelshøyskolen BI eller andre høyskoler eller universitet. Søknad rettes til den aktuelle studieadministrative enhet.

§13 Adgang til å gå opp til eksamen

Adgang til å gå opp til en eksamen har de studenter som tilfredsstiller følgende betingelser:

- 1) Har en studiekontrakt som hjemler adgang til den aktuelle eksamen.
- 2) Oppfyller eventuelle, spesielle faglige eller andre krav som gjelder deltagelse i den aktuelle enkelteksamen.
- 3) Er registrert som eksamenspåmeldt ved fristens utløp.
- 4) Har gjennomført færre eksamensforsøk i den aktuelle enkelteksamen enn studiekontrakten hjemler, jfr § 18.
- 5) Har betalt forfalt studieavgift.

§14 Eksamensdeltagelse og eksamensfremmøte

- a) Et eksamensforsøk er gjennomført hvis studenten er påmeldt den aktuelle eksamen innen utløpet av avmeldingsfristen og ikke har dokumentert legitimt fravær, f.eks sykdom, ved eksamen innen to uker etter eksamensdato.
- b) Eksamenskandidater må ved fremmøte til eksamen fremvise gyldig legitimasjon med bilde. Kandidater som ikke kan legitimere seg kan bortvises fra lokalet, jfr. §23 c).

§15 Eksamensavgift

- a) Eksamensavgift for første eksamensforsøk er normalt inkludert i studieavgiften, jfr. §13 pkt. 5. Unntak kan imidlertid forekomme og vil i så fall bli opplyst i hvert enkelt tilfelle.
- b) Kontinuasjonsavgift betales særskilt.

§16 Forlenget tid til eksamen

Kandidaten kan, innen angitte frister, søke studiestedet skriftlig om forlenget tid til eksamen. Søknaden må inneholde en dokumentert begrunnelse fra sakkyndig person, datert det semester kandidaten skal avlegge eksamen. Eget skjema benyttes.

§17 Fusk

Dersom en kandidat gripes i fusk, eller forsøk på fusk, blir saken innberettet for den aktuelle enhetsdirektør, som i hvert enkelt tilfelle tar stilling til eventuell reaksjon. Avgjørelsen meddeles kandidaten og rapporteres i form av et anonymisert sammendrag til sekretæren for styrets klagenemnd, som fører et presedensarkiv.

Enhetsdirektørens avgjørelse kan ankes. Ankefristen er tre uker etter at avgjørelsen er meddelt kandidaten. Anken rettes til sekretæren for styrets klagenemnd som forbereder saken for nemnden.

Normal reaksjon på fusk er annullering av alle innleverte eksamensbesvarelser i det aktuelle semester/termin, samt ett års utvisning fra Handelshøyskolen BI. Ved gruppebesvarelser har alle deltakerne et selvstendig ansvar for hele besvarelsen.

§18 Kontinuasjonseksamen

- a) Kandidaten kan gjennomføre maksimalt tre eksamensforsøk.
- b) Når et kurs utgår uten å bli erstattet, avholdes normalt ytterligere to eksamener.
- c) Bestemmelsene i a) og b) gjelder ikke for titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration og Master of Science. Kontinuasjons-ordningen for studenter ved disse studiene fremgår av de særskilte reglene for disse studietilbudene, jfr. kap. IV.

§19 Sensur

- a) Eksamensbesvarelser skal ordinært sensureres av to uavhengige sensorer, hvorav den ene ikke har fast tilknytning til Handelshøyskolen BI.
- b) Det er adgang til å gi ulike deler av eksamen spesielle vekter. Vektene skal oppgis i oppgaveteksten og benyttes i sensureringen.
- c) Ved fornyet eksamen gjøres den beste karakteren gjeldende.
- d) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter §23 f), får karakteren Ikke Bestått.

Reglementer

§20 Klage over sensurvedtak

- a) Forskrift for begrunnelse og klage ved universitet og høyskoler fastsatt av Kirke- og Undervisningsdepartementet, 19.januar 1973, gjelder tilsvarende.
- b) Er det gitt sensorveiledning skal denne være tilgjengelig for kandidatene samtidig med at sensuren for den aktuelle eksamensperiode er avsluttet.
- c) Kandidaten har rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket. Redegjørelsen gis muntlig eller skriftlig av en av sensorene. Kravet om slik redegjørelse må være saklig begrunnet og fremsettes innen to uker fra det tidspunkt nevnt i punkt b) over.
- d) Innholdet av sensurvedtaket kan påklages. Slik klage må fremsettes skriftlig innen en uke etter at redegjørelse for sensurvedtaket er avgitt. Ved gruppebesvarelser skal klagen signeres av alle kandidatene. Klagen skal behandles av en nemnd som opprettes av styret, eller den styret bemyndiger.
- e) Finner nemnden et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjon og sensurvedtak, fastsetter den ny karakter. Påtakelig misforhold foreligger når nemnden finner at den opprinnelig fastsatte karakter må endres med minst 0.3. Unntatt er eiendomsmeglerstudiets andre år der endringen må være minst 0.5 og Master of Science studiet der endringen må være minst 0.2. Endringen kan skje til gunst eller ugunst for kandidaten. Nemndens avgjørelse er endelig.
- f) Muntlige eksamener og klasseprestasjoner kan ikke påklages.
- g) Styret kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagememndens sammensetning, hvilket organ klagen skal fremsettes for og hva som regnes som påtakelig misforhold etter denne reglen.
- h) Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kapittel VI.

§21 Karakterer og vitnemål

- a) Karakterskalaen for enkelteksamener er 1.0, 1.1, 1.2 osv. inntil 6.0 med 1.0 som beste karakter. Dårligste karakter som godkjennes for bestått enkelteksamnen er 4.0. Karakterintervallene for enkelteksamener er:
 - 1.0 - 1.9 Særdeles god
 - 2.0 - 2.5 Meget godt
 - 2.6 - 3.2 Godt
 - 3.3 - 4.0 Nokså godt
 - 4.1 - 6.0 Ikke bestått
- b) Kandidaten får ikke oppgitt tallkarakteren ved ikke bestått eksamen.
- c) Hovedkarakteren for avsluttet studium fastsettes med to desimalers nøyaktighet. For å få tildelt tittel/ avgangsvitnemål må hovedkarakteren ikke være dårligere enn 3.25. Unntaket er eiendomsmeglerstudiets andre år der kravet til hovedkarakter er 4.00. På vitnemålet vil karakterintervallene for hovedkarakter være:
 - 1.00 - 1.99 Særdeles god
 - 2.00 - 2.50 Meget godt
 - 2.51 - 3.25 Godt

Skalaen 3.26 - 4.00 nyttes på eiendomsmeglerstudiet etter særskilte forskrifter.

- d) Hovedkarakteren beregnes på grunnlag av de vekttall som er fastsatt for de aktuelle studietilbud. For Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning og revisorstudiet gjelder i tillegg spesielle krav som fremgår av de særskilte reglene for disse studiene.
- e) Dersom mer enn 20% av det normerte antall vekttall for gjeldende studium er godkjent fra andre undervisningsinstitusjoner, vil hovedkarakter normalt ikke bli gitt.
- f) For titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration, Master of Science og Master of Management in Change Management benyttes andre karakterskalaer slik det fremgår av de særskilte reglene for disse studie-tilbudene, jfr. kap. IV.

§22 Særlige regler for flervalgseksamen

- a) Kandidaten skal benytte det utleverte svarark og følge den vedlagte veiledningen.
- b) Sensur av flervalgseksamen består i å kontrollere kandidatens valgte svaralternativ mot fasit. Sensorveiledning utarbeides ikke ved denne type eksamen.
- c) Ved klage over sensurvedtak skal kandidatens svarark på nytt kontrolleres mot fasit. Resultatet av kontrollen skal meddeles kandidaten skriftlig sammen med eventuell ny og endelig karakter.

§23 Ordensbestemmelser ved eksamen

- a) Kandidaten skal være på plass i eksamenslokalet senest 15 minutter før tidspunktet for eksamensstart. Kandidater som møter etter at eksamen har begynt, eller som har fått skriftlig beskjed om å møte i et annet eksamenslokale, kan nektes adgang.
- b) Kandidater som har fått innvilget forlenget tid til eksamen, jfr. §16, må medbringe skriftlig bekreftelse på dette. Denne skal fremlegges på eksamen. Kandidater med forlenget tid må møte 20 minutter før eksamen begynner.
- c) Kandidater skal på oppfordring vise gyldig legitimasjon, jfr. §14b). Som gyldig legitimasjon regnes studiekort m/foto, førerkort, pass eller annet dokument med foto som godtas som offentlig legitimasjon. Kandidater uten gyldig legitimasjon kan vises bort fra eksamen.
- d) Bruk av hjelpemidler som ikke er tillatt, er å betrakte som fusk, jfr. §17. Kandidatene kan heller ikke låne hverandres hjelpemidler. Kandidaten er forpliktet til selv å orientere seg om hvilke hjelpemidler som er lovlige. Medbragte vesker etc. settes på anvist plass. Mobiltelefoner, personsøkere, pc, etc. tillates ikke i eksamenslokalet.
- e) Eksamenssettets forside beskriver hva settet inneholder. Det er kandidatens ansvar å kontrollere at disse opplysningene stemmer overens med det utleverte oppgavesettet. Kandidaten skal kun benytte de kladdeark og innføringsark som utdeles av eksamensinspektørene. Hvert innføringsark skal fylles ut med registreringsnummer, eksamenskode og sidenummerering. På første side skal i tillegg kursnavn og eksamenssted angis. Ved ordinære skriftlige eksamener kan blyant ikke benyttes til innføring. Innlevert kladd godtas ikke som besvarelse.
- f) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter at oppgaven er utdelt, kan ikke forlate lokalet før en time er gått og fremmøtelisten er signert. Kandidaten vil i slike tilfeller få karakteren Ikke Bestått, jfr §19 d).
- g) Når kandidaten ønsker å forlate eksamenslokalet midlertidig, skal en av inspektørene varsles. Kandidaten blir sittende inntil inspektøren har gitt klarsignal. Ingen kan forlate eksamenslokalet før etter en time etter eksamensstart.
- h) Ved pause utenfor eksamenslokalet, plikter kandidaten å rette seg etter inspektørens anvisninger. Kandidaten skal ikke kommunisere med andre enn eksamensinspektørene, eller forlate eksamenslokalets nærmeste omgivelser

Kapittel III

Andre bestemmelser

§24 Endringer

- a) Handelshøyskolen BI har til enhver tid rett til å iverksette endringer i bestemmelser som gjelder for institusjonen, herunder rett til å endre studieopplegg, tid og sted for undervisning, lærerkrefter, studieavgift, m.m., og å fravike de ulike publikasjoner fra de ulike enheter innenfor Handelshøyskolen BI.
- b) Endring av studieavgift skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI.
- c) Endringer i reglementer og andre bestemmelser skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI eller det organ styret bemyndiger.
- d) Endringer i studieplaner skal godkjennes av høyskolestyret ved Handelshøyskolen BI eller det organ høyskolestyret bemyndiger.
- e) Endringer skal gjøres kjent for studentene så raskt som mulig og på en hensiktsmessig måte.

§25 Forbehold

Handelshøyskolen BI tar forbehold om eventuelle trykkfeil i studieinformasjon, kursbe-skrivelser og annen dokumentasjon som gjelder for det enkelte studium.

§26 Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft den 1. juni 1998.

Kapittel IV

Særskilte regler

§29 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

29.1 Opptakskrav

- a) Opptak som student ved kurstilbudene ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning, skjer ved påmelding til kurs. Påmeldingen skal være fylt ut på dertil bestemt skjema, og må være mottatt av Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning innen den frist som fremgår av det aktuelle skjema.
- Påmeldingen må være signert av kursdeltaker. I tillegg må arbeidsgiver signere dersom denne betaler hele eller deler av kursavgiften. Studieplassen er individuell og knyttet til den enkelte student. Studenten er selv informasjonsansvarlig overfor arbeidsgiver.
- Påmeldingen er bindende for hele den normerte studietiden. Skulle det være uoverensstemmelser mellom krav til forkunnskaper og faktiske forkunnskaper, vil melding bli gitt.
- b) Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning følger reglene for studiekompetanse slik disse fremgår av det til enhver tid gjeldende rundskriv fra Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet "Forskrift om opptak til grunnutdanning ved universiteter og høyskoler" - Samordnet Opptak (SO), med følgende tillegg:
- Kandidater som søker på grunnlag av diplom fra International Baccalaureate (IB) tilfredsstiller norskkravet til generell studiekompetanse når norsk A eller norsk B er tatt på minst subsidiary level
 - Handelshøyskolen BI følger reglene i oversikten "Minimumskrav til utenlandsk utdanning ved immatrikulering ved norske universiteter" som er utarbeidet ved Universitetet i Oslo.
- c) Søkere uten generell studiekompetanse kan tas opp på enkeltkurs, men vil ikke få offentlig godkjente vekttall på kursene. Studenter som er tatt opp etter 1. januar 1996 og som ikke har generell studiekompetanse, oppnår ikke grad eller tittel.

29.2 Normert studietid

Normert studietid fremgår av de enkelte kursbeskrivelsene

29.3 Frister for utmelding underveis

Utmeldingsfrist er 5. august når påmelding har funnet sted til høstsemesteret og 5. januar når påmelding har funnet sted til vårsemesteret.

29.4 Eksamensavgift

For alle studenter ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning gjelder at eksamen skal avlegges i det semesteret som følger av normert studietid for det aktuelle kurset.

29.5 Innsendingsoppgaver

a) Innleveringsfrister

Innsendingsoppgaver skal leveres til fastsatte tider. Lærer skal kontaktes dersom fristene ikke kan overholdes. I tilfeller der det er snakk om utsettelse utover en uke, skal også Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning ha beskjed. For sent innleverte innsendingsoppgaver vil ikke bli prioritert av lærer.

Utsettelse av innsendingsoppgave til etter at eksamen er avholdt, vil bare bli gitt i ekstraordinære tilfeller. Skriftelig søknad sendes Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning senest 14 dager før eksamen avholdes.

b) Krav

Samtlige innsendingsoppgaver må være mottatt og registrert ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning før eksamen avlegges. Dette betyr at alle obligatoriske oppgaver må være lærer i hende senest 14 dager før eksamen avholdes. Dersom dette ikke overholdes, regnes kurset automatisk som ikke fullført.

Kandidater som avlegger eksamen uten godkjente innsendingsoppgaver, vil ikke få eksamenskarakter. Kandidaten kan først fremstilles for ny eksamen når innsendings-oppgavene er godkjent.

c) Karaktersetting

For at innsendingsoppgavene skal godkjennes, må karakteren på hver enkelt besvarelse være 4.00 eller bedre. Hvis karakterkravet ikke er oppfylt, må studenten besvare ny oppgave. Studenten kan ikke påregne å besvare ny oppgave og avlegge eksamen før neste ordinære eksamen.

d) Samarbeid ved løsning

Innsendingsoppgaver kan besvares individuelt, eller i grupper på inntil tre studenter. Det er imidlertid ikke tillatt for flere grupper å samarbeide. Avdekkes det noen form for irregulært samarbeid, for eksempel avskrift av andres besvarelser, kilder uten kildehenvisning eller direkte "lån" av hele besvarelser fra tidligere, vil besvarelsen bli underkjent. Kandidaten(e) må besvare ny oppgave. Kostnadene ved utarbeidelse av ny oppgavetekst og retting må studenten selv dekke.

29.6 Regler som omfatter studenter på spesialemner og studiekurs

a) Utsettelse

Dersom en student ønsker utsettelse, må begrunnet søknad om utsettelse sendes til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Ved utsettelse skal studenten normalt fremstille seg til eksamen ved neste ordinære eksamen i faget.

b) Omkostninger og gebyr ved utsettelse

Ved utsettelse må det betales et administrasjonsgebyr. I tillegg kan de påløpe kostnader i tilknytning til avvikling av ny eksamen. Uansett grunn for utsettelse, vil Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning forbeholde seg retten til å få innbetalt differansen mellom gammel og ny kursavgift. Studenter som får utsettelse, plikter å holde seg ajour med eventuelt nytt studiemateriell og må selv anskaffe dette.

29.7 Beregning av hovedkarakter etter studiemodell av 1988/89

- For å oppnå tittelen Diplomøkonom i bankfag må seks studiekurs samt diplomoppgave være bestått. I tillegg kreves at gjennomsnittskarakteren på eksamen for fire av de seks kursene må være 3.00 eller bedre
- I studiemodell av 1988/89 vil hovedkarakter normalt ikke bli gitt dersom ekstern utdanning inngår i tittelen

§§27, 28, 30 - 34 er utelatt.

Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973
med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon m.v.
i forbindelse med Forvaltningslovens ikrafttredelse.

§ 1 Begrunnelse

Eksamenskandidat ved universitet eller høyskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelsen gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning), skal de være tilgjengelig for kandidaten etter at sensur er falt.

§ 2 Klage over innholdet av sensurvedtak

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig. Finnes klagen å være berettiget, endres vedtaket. I motsatt fall gis klageren en skriftlig begrunnelse for sensuren, og en frist på tre uker til å meddele om klagen opprettholdes.

Opprettholdes klagen, skal den behandles av en særskilt klagenemnd, som oppnevnes av styret, det høyeste organ ved institusjonen.

Examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Muntlig eksamen, propedeutiske prøver og praktiske prøver kan ikke påklages. Er kretsen av fagkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kyndighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

§ 3 Behandling i klagenemnda

Klagenemnda vurderer sensurvedtaket og begrunnelsen for det. Finner nemma et påtagelig misforhold mellom eksamensprestasjonen og eksamensresultatet, fastsetter den ny karakter. Endring kan skje til gunst eller ugunst for klageren. Nemndas avgjørelse er endelig. I fag der den endelige karakteren fastsettes etter at muntlig eksamen er avholdt, skal det før den nye karakteren fastsettes, avholdes ny muntlig prøve.

§ 4 Klage over saksbehandlingen

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5 Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemnda sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter §3.

For øvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kapittel IV.

BI

Handelshøyskolen BI

Senter for finansutdanning

Elias Smiths vei 14

Postboks 580, 1302 Sandvika

Telefon 67 55 75 60 – Telefax 67 55 75 69

E-post: finansutdanning@bi.no – Internett: www.bi.no/finansutdanning